

ACADEMIC JOURNAL

วารสารวิชาการ

ปีที่ 22 ฉบับที่ 1

มกราคม - มีนาคม 2562

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายบุญรักษ์ ยอดเพชร)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายสนิท แย้มเกษร)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายอัมพร พินะสา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายพีระ รัตนวิจิตร)

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กองบรรณาธิการ

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
(นางสาวนิจสุตา อภินันทาภรณ์)

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ
(นางเสาวภา ศักดา)

นางสาววรารักษ์ ศรีแสงฉาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “สร้างคุณภาพทุนมนุษย์ สู้สังคมอนาคตที่ยั่งยืน” และมีนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของประเทศ ในด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง พัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

วารสารวิชาการ เข้าสู่ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 กองบรรณาธิการจึงนำเสนอบทความที่หลากหลาย ตั้งแต่ นโยบายของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจนนำไปสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียน ได้แก่ **พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: ความหวังใหม่ในการปฏิรูปการศึกษาไทย** เป็นบทความเกี่ยวกับ ความเป็นมา และการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา **การประเมินพัฒนาการเด็กที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560** เป็นบทความเกี่ยวกับ การประเมินเด็กที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2561 ครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา **หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency - Based Curriculum) กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน** เป็นบทความเกี่ยวกับ แนวโน้มการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ และหลักสูตรฐานสมรรถนะ และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน **Play + Learn = Plearn การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด “เด็กก็คือเด็ก”** เป็นบทความเกี่ยวกับ การจัดการเรียน การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เกมเป็นสื่อเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน **การพูดภาษาของมือกับมือ (Talking the language of the hands to the hands)** เป็นบทความแปลเกี่ยวกับ การสังเกตการสื่อสารทางภาษามือของผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นและได้ยิน **แนวทางการประยุกต์ใช้คำถามจากข้อสอบ PISA เพื่อพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์** เป็นบทความเกี่ยวกับ การนำข้อสอบ PISA วิชาวิทยาศาสตร์นำไปสู่การออกแบบคำถามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน **DeManIn Model รูปแบบแนวทางเลือกการบริหารในยุค THAILAND 4.0** เป็นบทความเกี่ยวกับ แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ THAILAND 4.0 และ **บนเส้นทางของความภาคภูมิใจแห่งการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย: ศึกษาในเทศก์ผู้ส่งเสริมและ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ ประจำปี 2561** เป็นบทความเกี่ยวกับ นวัตกรรม การศึกษาของศึกษานิเทศก์ด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยที่ประสบผลสำเร็จที่ได้รับ รางวัล ประจำปี 2561

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่มากนักน้อย ขอขอบคุณที่ท่านได้ให้ความสนใจติดตามวารสารวิชาการอย่างต่อเนื่องแล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

สารบัญ

- 5 **พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา:**
ความหวังใหม่ในการปฏิรูปการศึกษาไทย
- 14 **การประเมินพัฒนาการเด็กที่จบ**
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
พุทธศักราช 2560
- 22 **หลักสูตรฐานสมรรถนะ:**
(Competency - Based Curriculum)
กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- 31 **Play + Learn = Plearn**
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด
“เด็กก็คือเด็ก”
- 42 **การพูดภาษาของมือกับมือ**
(Talking the language
of the hands to the hands)
- 50 **แนวทางการประยุกต์ใช้คำถาม**
จากข้อสอบ PISA เพื่อพัฒนา
กระบวนการคิดขั้นสูง ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 59 **DeManIn Model รูปแบบแนวทางเลือก**
การบริหารในยุค THAILAND 4.0
- 67 **บนเส้นทางของความภาคภูมิใจ**
แห่งการพัฒนาคุณภาพ
การเรียนการสอนภาษาไทย:
ศึกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนา
การเรียนการสอนภาษาไทย
ประสบผลสำเร็จ ประจำปี 2561

พื้นที่นวัตกรรม การศึกษา: ความหวังใหม่ในการปฏิรูป การศึกษาไทย

ดร.พิทักษ์ สอดยาคม
สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

เป็นที่ทราบกันดีว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในศตวรรษที่ 21 ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมได้พยายามอย่างเต็มที่ในการดำเนินการและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาในองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการศึกษาไทย แต่การปฏิรูปการศึกษาไทยที่ผ่านมามีอุปสรรคอยู่มากในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งแบบบนลงล่าง (top - down) และแบบล่างขึ้นบน (bottom - up) ที่จะมุ่งไปสู่องค์ประกอบของระบบการศึกษาเช่นเดียวกับประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา นั่นคือ มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง มีการตั้งมาตรฐานระดับสูง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การได้มาและการคงไว้ซึ่งครูและผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพ ความร่วมมือในการทำงานของทุกภาคส่วนที่สอดคล้องกัน การบริหารและการจัดการที่ดีและมีความรับผิดชอบ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนแก่ผู้เรียน และการมุ่งเน้นพัฒนาเพื่ออนาคตในระดับโลก (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2558) ขณะเดียวกัน มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและต่างสังกัดอีกจำนวนไม่น้อย ที่สามารถจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับศักยภาพ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และบริบทชุมชนสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ โรงเรียนเหล่านี้ใช้รูปแบบเทคนิค วิธีการ กระบวนการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ หรือ “นวัตกรรมการศึกษา” จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นไม่เฉพาะความรู้ที่สำคัญจำเป็นที่ผู้เรียนทุกคนต้องมีตามหลักสูตร ยังหมายรวมถึงทักษะ สมรรถนะและเจตคติด้วย แต่ก็พบว่า นวัตกรรมการศึกษาที่โรงเรียนเหล่านี้ใช้อยู่ ไม่สามารถขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ได้ หรือขยายผลได้น้อยและอยู่ในวงจำกัดมาก

จากสภาวการณ์ของการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการโดย สภาการศึกษาในคราวประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2561 ได้มีมติเห็นชอบในหลักการให้ดำเนินการเรื่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และเห็นว่าการปฏิรูป การศึกษาจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมแท้จริงจาก ทุกภาคส่วน และต้องมีการสนับสนุนการคิดค้น พัฒนาและขยายผลนวัตกรรมการศึกษา ทั้ง นวัตกรรมเชิงนโยบาย นวัตกรรมการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อเพิ่ม คุณภาพผู้เรียนในทุกมิติลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา ขยายผลนวัตกรรมการศึกษาสู่ การพัฒนาทั้งประเทศ โดยจะเริ่มดำเนินการพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาใน 2 พื้นที่ คือ จังหวัดระยอง และศรีสะเกษ ตามที่ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และผู้แทนภาคีเพื่อการศึกษาไทย

(Thailand Education Partnership: TEP) เป็น ผู้นำเสนอ นอกจากนั้นสภาการศึกษาได้มีมติ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการเรื่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาเป็นโครงการตามนโยบาย และกำหนด ไว้ในยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ชาติและนำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อความยั่งยืนด้วย (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2561) ขณะเดียวกัน สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา คณะกรรมการอิสระเพื่อ การปฏิรูปการศึกษา และภาคีเพื่อการศึกษาไทย ได้ผลักดันร่างพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา พ.ศ. ... เข้าสู่คณะรัฐมนตรี คณะ กรรมการกฤษฎีกาและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

แผนภาพ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและดำเนินงาน
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษามี 4 ประการ คือ
1) คิดค้นและพัฒนา นวัตกรรม การศึกษาและ
การเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
ของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยาย
ผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น 2) ลด
ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา 3) กระจายอำนาจ
และให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและ
สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัด
การศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
และ 4) สร้างและพัฒนา กลไกในการจัดการศึกษา
ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคมใน
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา นวัตกรรม การศึกษาใน
ส่วนนี้หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ
สื่อการเรียนการสอนเพื่อการบริหารจัดการใน
รูปแบบใหม่ ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็น
ที่น่าเชื่อถือได้ว่า สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของ
ผู้เรียนและการจัดการศึกษา และหมายความ
รวมถึงการนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาด้วย (สำนักงานเลขาธิการ
สภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติ, 2562) การดำเนินการ
ส่งเสริมพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาจะครอบคลุม นวัตกรรมการ
ศึกษา 2 ประเภท คือ 1) นวัตกรรมเชิงนโยบาย
เป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง
นโยบาย กฎระเบียบ เพื่อให้หน่วยงานทาง
การศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาบริหารและจัดการศึกษาได้
อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) นวัตกรรมการเรียนการสอนและการบริหาร
จัดการในสถานศึกษา เป็นนวัตกรรมเพื่อแก้
ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
ซึ่งจะเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน
การบริหารจัดการ โดยสถานศึกษาสามารถ
เลือกสรร นวัตกรรมการเรียนการสอนและการ
บริหารจัดการผ่านการพิสูจน์มาแล้วทั้งในและ
ต่างประเทศว่า สามารถสร้างคุณภาพผู้เรียนและ
โรงเรียนได้จริง มาใช้พัฒนาต่อยอดได้ (ภาค
เพื่อการศึกษาไทย, 2561)

หลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน รับเรื่องพื้นที่นวัตกรรมการ
ศึกษามาพิจารณาดำเนินการเป็นโครงการตาม
นโยบายได้วิเคราะห์หลักการและเหตุผลของ
การจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มุ่งหมาย
ให้เป็นพื้นที่ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ
การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุน
การสร้าง นวัตกรรมการศึกษาของประเทศ มุ่งพัฒนา
เด็กและเยาวชนคนไทยให้มีคุณภาพ โดยการมี
ส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ
กระจายอำนาจที่ควบคู่ความรับผิดชอบไปยังพื้นที่
เพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวใน
การบริหารจัดการของหน่วยงานทางการศึกษา
และสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการ
การศึกษา รวมทั้งการขยายผล นวัตกรรมการ
ศึกษาและวิธีปฏิบัติที่ดีสู่หน่วยงานทาง
การศึกษาและสถานศึกษาในพื้นที่อื่นทั่วประเทศ
จึงมอบหมายให้สำนักพัฒนา นวัตกรรมการ
จัดการศึกษาขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาจากนั้นเป็นต้นมา

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ได้นำเสนอแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาต่อที่ประชุมคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) เพื่อให้ กพฐ. รับทราบ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2561 เสนอรัฐมนตรีช่วย ว่าการกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการ อำนวยการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มีรัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์ คลินิก นายแพทย์ อุดม คชินทร) เป็นประธาน เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2561 ประกาศจัดตั้งพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล พร้อมแต่งตั้ง คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2561 ซึ่งเป็น ผลจากที่ประธานคณะกรรมการการอิสระเพื่อ

การปฏิรูปการศึกษา (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ จรัส สุวรรณเวลา) ร่วมกับผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำ กระทรวงศึกษาธิการ (รองศาสตราจารย์ นพ.โคภณ นราธร) และผู้บริหารระดับสูงของ กระทรวงศึกษาธิการลงพื้นที่จังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2561 จัดประชุม คณะกรรมการอำนวยการพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา ครั้งที่ 1/2561 เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2561 ลงพื้นที่ชี้แจงสร้างความเข้าใจแนวทาง พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด ศรีสะเกษ ระยอง และสตูลออนไลน์จัดสร รงบประมาณเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา 3 จังหวัด จังหวัดละ 500,000 บาท เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2561

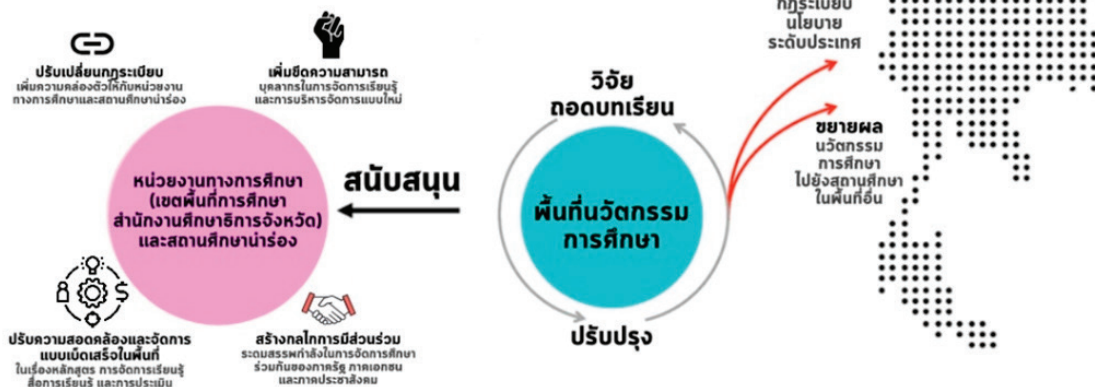
นราธิวาส) จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์) ดูแลงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และปรับปรุงคำสั่งคณะกรรมการอำนวยการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใหม่ แต่งตั้งให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์) เป็นประธานกรรมการ มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2561 ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษและระยอง พร้อมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษและระยอง และแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2561 และจัดประชุมจัดทำแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ในวันที่ 21 กันยายน 2561 และวันที่ 11 - 12 ธันวาคม 2561 จัดประชุมสังเคราะห์ผลการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระยะเตรียมการของจังหวัดศรีสะเกษ ระยอง และสตูล ในวันที่ 30 กันยายน - 2 ตุลาคม 2561 ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ กาญจนบุรีและจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2561 จัดประชุมสร้างการรับรู้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการใน 6 ภูมิภาค ในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2561 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์) ลงพื้นที่ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 6 พื้นที่ ระหว่างเดือน

ต่อมา มีมติที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายและพัฒนการศึกษา ครั้งที่ 1/2561 เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2561 ซึ่งนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้ให้เพิ่มจังหวัดน่านร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ครอบคลุมภูมิภาคต่าง ๆ และในการประชุมผู้บริหารองค์กรหลักกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2561 มีมติให้ดำเนินการนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 6 พื้นที่ใน 6 ภูมิภาค ดังนี้ ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสตูล ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ภาคใต้ชายแดน ได้แก่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา

ธันวาคม 2561-กุมภาพันธ์ 2562 จัดประชุม สัมมนาบทบาทของผู้นำในการดำเนินงานพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา โดยเชิญผู้แทนหน่วยงาน การศึกษาในพื้นที่มาประชุมร่วมกัน ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา และผู้อำนวยการกลุ่มที่ เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เมื่อวันที่ 20 - 22 กุมภาพันธ์ 2562 จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงาน และเตรียมการรองรับพระราชบัญญัติพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา เมื่อวันที่ 20 - 22 กุมภาพันธ์ 2562 และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบ โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา เมื่อวันที่ 25 - 29 มีนาคม 2562

การศึกษา และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งหน้าที่และอำนาจของ คณะกรรมการทั้งสองคณะ ดังที่ระบุไว้ใน ร่างพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ... ในมาตรา 15 หน้าที่และอำนาจของ คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และมาตรา 20 หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (สำนักงาน เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2562) ดังนี้

1) คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรม การศึกษามีหน้าที่และอำนาจในการกำหนด นโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศในการ ดำเนินการส่งเสริมให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้คำแนะนำแก่คณะรัฐมนตรีในการประกาศ

แผนภาพ บทบาทพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

สำหรับกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะมีคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรม

กำหนดให้จังหวัดใดเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งประกาศยุบเลิกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดนโยบาย และกำกับดูแลการดำเนินงาน

ของคณะกรรมการขับเคลื่อน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงาน และการบริหารจัดการในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดแนวทางให้คณะกรรมการขับเคลื่อนปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษาหรือสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดมาตรฐานข้อมูลและมาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เสนอแนะต่อรัฐมนตรีให้มีการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ไปใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของรัฐและเอกชน เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขดังกล่าว เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการตราพระราชกฤษฎีกาขยายเวลาใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่องออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปฏิบัติงาน การเงิน สิทธิประโยชน์ และการประเมินผล ภายในสถานศึกษานำร่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำการแทนหรือ

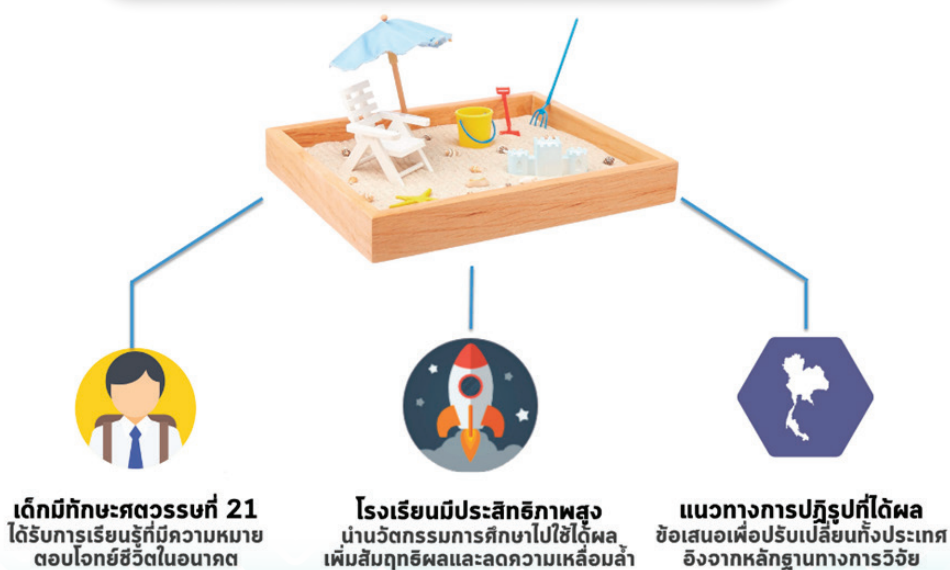
ปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการนโยบาย มอบหมายออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

2) คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนด ยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประสานให้หน่วยงาน ทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐและเอกชน ดำเนินการ ร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตามยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานดังกล่าว ประสานให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ให้การสนับสนุนทางเทคนิคในการจัดทำสื่อ การสอน จัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ พัฒนา บุคลากร จัดระบบการประเมินและวัดผล และการ อื่นที่จำเป็นสำหรับพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วย การศึกษาแห่งชาติไปปรับใช้กับการจัดการศึกษา ในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ และศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมกับสภาพในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จัดให้มีการออกแบบการทดสอบ ผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาใน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และติดตามสถานศึกษา นำร่องเพื่อให้จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และเกิดการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา

เสริมสร้างและเตรียมความพร้อมให้สถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใน
การเป็นสถานศึกษานำร่องหรือในการนำ
นวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษา
เพิ่มขีดความสามารถให้แก่หน่วยงานทางการศึกษา
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อทำการพัฒนา
นวัตกรรมการศึกษาหรือนำนวัตกรรมการศึกษา
ไปใช้ จัดให้มีการประเมินผลการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษานำร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อ
ทำการแทนหรือปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการ
ขับเคลื่อนมอบหมาย รายงานผลสัมฤทธิ์ทาง
การศึกษารวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาต่อคณะกรรมการนโยบาย
พื้นที่หรืออำนาจที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมาย
อื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของ
คณะกรรมการขับเคลื่อน และปฏิบัติงานอื่น
ตามที่คณะกรรมการนโยบายมอบหมาย

ผลลัพธ์ที่คาดหวังในการดำเนินงาน
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษามี 3 ประการ คือ
1) ผู้เรียนมีทักษะศตวรรษที่ 21 และได้รับ
การเรียนรู้ที่มีความหมายตบใจทศชีวิต
ในอนาคต 2) โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูง
ในการนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้อย่างมี
ประสิทธิภาพ สามารถลดความเหลื่อมล้ำทาง
การศึกษา และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
ซึ่งหมายถึงพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้าน
ความรู้ สมรรถนะ ทักษะ และเจตคติ ครูมีอิสระ
ในการจัดการเรียนการสอน ลดภาระงานนอกเหนือ
จากงานสอนมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามี
ความคล่องตัวในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น
ครูและผู้บริหารได้รับการเพิ่มขีดความสามารถ
เชิงวิชาการ และ 3) ประเทศมีการปฏิรูปการศึกษา
ที่ได้ผล ซึ่งได้มาจากข้อค้นพบและหลักฐาน
ยืนยันจากผลการวิจัย

ผลลัพธ์จากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

แผนภาพ

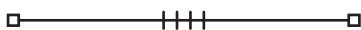
ผลลัพธ์จากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ผลการสนับสนุนการดำเนินงานพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาของผู้เกี่ยวข้องภาคนโยบาย
ทั้งรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการ
อิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ภาคประชาสังคม
ภาคปฏิบัติในพื้นที่ ได้แก่ คณะกรรมการ
ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หน่วยงาน
ทางการศึกษาในพื้นที่ ได้เกิดรูปแบบของการ
ดำเนินงานที่ชัดเจนขึ้น มีพื้นที่นำร่อง สถานศึกษา
นำร่อง และที่สำคัญมีร่างพระราชบัญญัติพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ... ขณะนี้ได้ผ่าน
การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติวาระ 3
และอยู่ระหว่างการนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย
เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยให้
ประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป ซึ่งจะเป็น
หลักประกันให้เกิดเสถียรภาพเชิงนโยบายสู่
การปฏิบัติในการทำงานของพื้นที่นวัตกรรมการ
ศึกษาของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับไม่เพียงสร้าง
ความมั่นใจในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการ
ศึกษาตามระยะเวลาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้
กำหนดไว้คือ 7 ปี ต่ออายุไม่เกิน 7 ปี แล้ว

ยังถือเป็นกฎหมายหลักและเครื่องมือสำคัญใน
การปรับปรุงระเบียบข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรค
ในการปฏิรูปการศึกษาและจะเอื้อให้หน่วยงาน
ทางการศึกษา สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องใน
พื้นที่ดำเนินการนำร่อง สร้างสรรค์นวัตกรรม
เรียนรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นพื้นที่ที่นำ
รูปแบบการจัดการศึกษาหรือการบริหารระบบ
การศึกษาที่มีหลักฐานทางวิชาการว่าได้ผลดี
มาดำเนินการปฏิบัติเพื่อเรียนรู้ประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล รวมทั้งเรียนรู้ปัญหาและอุปสรรค
ที่อาจจะเกิดขึ้น ก่อนขยายผลไปทั่วประเทศ
สมกับการเป็นสนามปฏิบัติการเพื่อสร้างนวัตกรรมการ
ศึกษาเป็นพื้นที่พิเศษด้านการศึกษาที่เอื้อ
ให้คนในพื้นที่ทุกภาคส่วนร่วมพลังร่วมจัด
การศึกษา สร้างนวัตกรรมการศึกษาและ
การเรียนรู้เพื่อตอบโจทย์คุณภาพผู้เรียนและ
บริบทพื้นที่ ซึ่งถือว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
เป็นความหวังครั้งใหม่ของการปฏิรูปการศึกษา
ไทยอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (21 มิถุนายน 2561). ศธ 0301/ว 2177. *สรุปมติที่ประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2561*.
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (11 กุมภาพันธ์ 2562). สว(สนช) 0007/745. *ร่างพระราชบัญญัติที่
สภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว จำนวน 4 ฉบับ*.
ภาคีเพื่อการศึกษาไทย. (2561). *การจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เป็น “เขตพื้นที่นวัตกรรมการ
การศึกษา”* เอกสารประกอบการประชุมสภาการศึกษาครั้งที่ 2/2561 วันที่ 9 พฤษภาคม 2561 ณ สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา.
ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2558). *องค์ประกอบของระบบการศึกษาของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ
ในเหลียวหลังแลหน้า...ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

การประเมินพัฒนาการ เด็กที่จบหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

นางสาวกอบกุล สุขะ-
นางกัญญา แสงวงศ์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้สถานศึกษาหรือศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำไปใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 ซึ่งมุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดประสบการณ์ในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 – 6 ปี เพื่อให้ครูนำไปใช้จัดประสบการณ์ในชั้นเรียนและเพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยนำไปใช้โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัย การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ

และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็ก

พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

เนื่องจากการศึกษาปฐมวัยเป็นก้าวแรกของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญในการประเมินพัฒนาการนักเรียน ที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จึงดำเนินการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่องทุกกรอบสองปีการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา จากการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ย้อนหลัง 6 ปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา 2549, 2551, 2553, 2555, 2557 และ 2559 พบว่า เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านร่างกาย	ช่วงร้อยละ 69.65 – 75.60
ด้านอารมณ์ จิตใจ	ช่วงร้อยละ 90.54 – 95.23
ด้านสังคม	ช่วงร้อยละ 97.98 – 99.31
ด้านสติปัญญา	ช่วงร้อยละ 52.66 – 77.42

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาอยู่ในระดับดี อย่างไรก็ตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ไม่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมเนื่องจากด้านสติปัญญาและด้านร่างกายมีระดับ

ต่ำกว่าด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านสังคม แต่ว่าพัฒนาการด้านสติปัญญาและด้านร่างกายมีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี การประเมิน สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่องของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะดำเนินการประเมินพัฒนาการนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 3 ที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 14,736 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,375 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และโรงเรียนทั่วไปที่เปิดสอนระดับปฐมวัย โดยสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศพัฒนาการเด็กปฐมวัยในภาพรวมระดับประเทศ เขตตรวจราชการจังหวัด และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อันจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้ดียิ่งขึ้น

การประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2561 เน้นการประเมินที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

ตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 12 มาตรฐาน ทั้งนี้ มีการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นตัวแทนในการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย

ประเมินตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย **มาตรฐานที่ 1** ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ตัวที่ 1 คือ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ สภาพที่พึงประสงค์ คือ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย ตัวบ่งชี้ตัวที่ 2 คือ มีสุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี สำหรับสุขภาพอนามัยจะประเมินจากความสะอาดของอวัยวะต่าง ๆ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย ได้แก่ ผมและศีรษะ หูและใบหู มือและเล็บมือ เท้าและเล็บเท้า ปาก ลิ้นและฟัน จมูก ตา ผิวหนังและใบหน้า เสื้อผ้า ส่วนของสุขนิสัยที่ดี ประเมินจากสภาพที่พึงประสงค์ คือ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้

หลายชนิดและดื่มน้ำสะอาดได้ด้วยตนเอง และล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง และตัวบ่งชี้ที่ 3 คือ รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น ประเมินจากสภาพที่พึงประสงค์ คือ เล่นทำกิจกรรม และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย **มาตรฐานที่ 2** กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์ และทรงตัวได้ โดยจะประเมินจากสภาพที่พึงประสงค์ คือ เดินต่อเท้าถอยหลังเป็นเส้นตรงได้โดยไม่ต้องกางแขน กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่เสียการทรงตัว วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้อย่างคล่องแคล่ว และรับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ และตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ ใช้มือ – ตา ประสานสัมพันธ์กัน สภาพที่พึงประสงค์ที่จะประเมิน คือ ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้และเขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้อย่างมีมุมชัดเจน

2. การประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์

จิตใจ ประเมินตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย **มาตรฐานที่ 3** มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม สภาพที่พึงประสงค์ คือ แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม และตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ

มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น สภาพที่พึงประสงค์ คือ กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และแสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเองและผู้อื่น **มาตรฐานที่ 4** ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 1 ตัว คือ สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว สภาพ

ที่พึงประสงค์ คือ สนใจ มีความสุข และแสดงออก ผ่านงานศิลปะ เสียงเพลง ดนตรี และแสดง ท่าทาง/เคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะ และ ดนตรี **มาตรฐานที่ 5** มีคุณธรรม จริยธรรม และ มีจิตใจที่ดีงาม ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ ซื่อสัตย์สุจริต สภาพที่พึงประสงค์ คือ ขออนุญาตหรือรอคอย เมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่นด้วยตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจ และช่วยเหลือ แบ่งปัน สภาพที่พึงประสงค์ คือ ช่วยเหลือและ แบ่งปันผู้อื่นได้ด้วยตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 3 คือ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สภาพที่พึงประสงค์ คือ แสดงสีหน้าและท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ และตัวบ่งชี้ที่ 4 คือ มีความรับผิดชอบ สภาพที่พึงประสงค์ คือ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง

3. การประเมินพัฒนาการด้านสังคม

ประเมินตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย **มาตรฐานที่ 6** มีทักษะชีวิตและ ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติ กิจวัตรประจำวัน สภาพที่พึงประสงค์ คือ รับประทานอาหารด้วยตนเองอย่างถูกวิธี และใช้ และทำความสะอาดหลังใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วย ตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น สภาพที่พึงประสงค์ คือ เก็บของเล่น ของใช้เข้าที่อย่างเรียบร้อยด้วยตนเอง และเข้าแถว ตามลำดับก่อนหลังได้ด้วยตนเอง และตัวบ่งชี้ ที่ 3 คือ ประหยัดและพอเพียง สภาพที่พึงประสงค์ คือ ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียง ด้วยตนเอง **มาตรฐานที่ 7** รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย ประเมินจาก ตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพที่ พึงประสงค์ คือ ทิ้งขยะได้ถูกที่ และตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทยและรัก ความเป็นไทย สภาพที่พึงประสงค์ คือ ปฏิบัติตน ตามมารยาทไทยได้ตามกาลเทศะ และกล่าวคำ ขอบคุณและขอโทษด้วยตนเอง **มาตรฐานที่ 8** อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตน เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประเมินจาก ตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล สภาพที่พึงประสงค์ คือ เล่นและ

ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน
ตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สภาพที่
พึงประสงค์ คือ เล่นหรือทำงานร่วมมือกับเพื่อน
อย่างมีเป้าหมาย และตัวบ่งชี้ที่ 3 คือ ปฏิบัติตน

เบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สภาพที่
พึงประสงค์ คือ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตาม
ได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา

ประเมินตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย **มาตรฐานที่ 9** ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ สนทนาโต้ตอบ และเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ สภาพที่พึงประสงค์ คือ ฟังผู้อื่นพูดจนจบ และสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง และเล่าเป็นเรื่องราวต่อเนื่องได้ ตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ อ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ได้ สภาพที่พึงประสงค์ คือ อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำ ด้วยการชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดจบของข้อความ และเขียนชื่อของตนเองตามแบบ **มาตรฐานที่ 10** มี

ความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ มีความสามารถในการคิดรวบยอด สภาพที่พึงประสงค์ คือ บอกลักษณะส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่างและความเหมือนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบ 2 ลักษณะขึ้นไป จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไปเป็นเกณฑ์ และ เรียงลำดับสิ่งของและเหตุการณ์อย่างน้อย 5 ลำดับ ตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล สภาพที่พึงประสงค์ คือ อธิบายเชื่อมโยงสาเหตุ

และผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำด้วยตนเอง และคาดคะเนสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น และมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล ตัวบ่งชี้ที่ 3 คือ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ สภาพที่พึงประสงค์ คือ ตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น และระบุปัญหาสร้างทางเลือกและเลือกวิธีแก้ปัญหา **มาตรฐานที่ 11** มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ประเมินจากตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ ทำงานศิลปะตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สภาพที่พึงประสงค์ คือ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลง แปลกใหม่จากเดิมและมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น ตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ สภาพที่พึงประสงค์ คือ เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายและแปลกใหม่ และ**มาตรฐานที่ 12** มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย ประเมินจากตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ สภาพที่พึงประสงค์ คือ กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ ตัวบ่งชี้ที่ 2 คือ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ สภาพที่พึงประสงค์ คือ ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายด้วยตนเอง

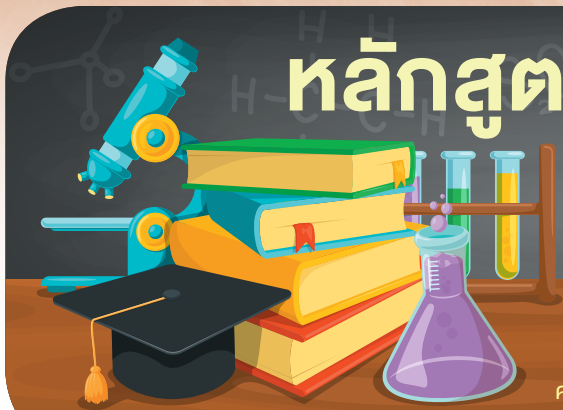

ข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินเป็นการสะท้อนคุณภาพของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์จนจบหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้เหมาะสมตามวัยและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบการศึกษาระดับปฐมวัย รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานต่อการวางแผน กำหนดนโยบาย ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ปีการศึกษา 2559*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency- Based Curriculum)

กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ

คณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของคณะอนุกรรมการจัดการเรียนการสอน ในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา

การจัดการศึกษามีความซับซ้อน ทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งหมด หลักสูตรถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากหลักสูตรกำหนดเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษา ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยรวม จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพของผู้เรียนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากหลักสูตร ปัญหาที่แสดงถึงความด้อยคุณภาพของการศึกษาและระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ความด้อยคุณภาพของผู้เรียน ทั้งในระดับชาติและนานาชาติที่มีคุณภาพต่ำลงจนน่าวิตก รวมทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันที่อยู่ในระดับต่ำ ไม่ได้มาตรฐานสากล จึงนำไปสู่ความพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการหรือแนวทางที่หลากหลาย และแนวทางหนึ่งการปรับปรุงหรือการพัฒนาหลักสูตร ผู้เขียนในฐานะเป็นคณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะอนุกรรมการจัดการเรียนการสอน ในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา ขอนำเสนอข้อมูลสำคัญจากการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency - Based Curriculum) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในช่วงของการ

เปลี่ยนผ่านไปสู่การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency - Based Education) ประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ (1) แนวโน้มการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะและหลักสูตรฐานสมรรถนะ (2) ความหมายของสมรรถนะและลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ (3) กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะและหลักสูตรฐานสมรรถนะ

Alwin Toffer (1970) กล่าวไว้ในหนังสือ Future shock ว่า “**ผู้ไม่รู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่คนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อีกต่อไปแล้ว แต่เป็นคนที่ไม่สามารถเรียนรู้ใหม่ (Learn) ละทิ้งความรู้ชุดเดิม (Unlearn) และเรียนรู้เรื่องเดิมแบบใหม่ (Relearn)**” การจัดการเรียนรู้จึงต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ และเป้าหมายแบบใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพแบบใหม่ การศึกษาที่เน้นเฉพาะเนื้อหาและการเรียนแบบแยกส่วน จึงควรได้รับการทบทวนใหม่

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ ถือเป็นแม่แบบสำคัญของการจัดการศึกษาของประเทศ หลักสูตรการศึกษาของชาติทำหน้าที่สำคัญในแง่

เป็นเอกสารวิสัยทัศน์ (Vision Document) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่พลเมืองของประเทศ หลักสูตรเปรียบเหมือน “เข็มทิศ” ที่กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศให้ทุกคน ทุกฝ่ายได้เห็นดาวดวงเดียวกัน และระดมทรัพยากรทั้งหมดให้เดินทางไปสู่เป้าหมายร่วมกัน เข็มทิศจึงจะต้องมีความแม่นยำตรงให้ทุกฝ่ายเข้าใจเห็นทิศทางไปในทางเดียวกันได้ เกิดเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ที่จะรวมพลังจากทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อให้เป้าหมายร่วมดังกล่าวแจ่มชัด จึงมีการนำเสนอหลักสูตรหลากหลายแบบ ในอดีตที่ผ่านมาหลักสูตรที่เน้นเนื้อหา (Content - Based Curriculum) หลักสูตรเน้นบูรณาการ (Integrated Curriculum) หลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard - Based Curriculum) แต่ละแบบต่างก็ให้ความสำคัญและนำเสนอเป้าหมายการจัดการศึกษา ผ่านการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนแตกต่างกันไป จนเข้าสู่ยุคที่ทั่วโลกให้ความสนใจหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ในระดับนานาชาติ หลายประเทศประสบปัญหาเรื่องคุณภาพของผู้เรียน จึงได้ให้ความสนใจในการปฏิรูปหลักสูตร โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียนที่ชัดเจน โดยการกำหนดเป็นทักษะและสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกยุคใหม่ กระทรวงการศึกษาของประเทศแคนาดา (Ministry of Education, Ontario, 2016) ได้ศึกษาการดำเนินการเรื่องหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ พบว่าหลายประเทศต่างประสบปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งคล้ายคลึงกับประเทศไทย ดังนี้

สาธารณรัฐเคนยา รายงานว่า หลักสูตรเดิมมีความเข้มงวดมากเกินไป มีแนวทาง

ไม่หลากหลายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ

สาธารณรัฐวันดา รายงานว่า หลักสูตรเน้นไปที่ความรู้นอกเหนือจากทักษะที่จะนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติได้ เช่น การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นความสามารถที่ตลาดแรงงานต้องการอย่างมาก

รัฐ Alberta ประเทศแคนาดา มุ่งจัดการศึกษาเพื่อการทำงานในอนาคตได้ ต้องมีหลักสูตรระดับจังหวัด ที่จัดการศึกษาให้นักเรียนได้เริ่มต้นชีวิตที่ดีที่สุด และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างประสบความสำเร็จ หลักสูตรจึงต้องสนองความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เป็นหลักสูตรที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน และเอื้อต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคล

สหรัฐเม็กซิโก มุ่งมั่นที่จะพัฒนาความชัดเจนระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาในการศึกษาขั้นพื้นฐานและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการแสวงหาแนวทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน มากกว่าให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ

สาธารณรัฐเอสโตเนีย ปรับการทดสอบและการประเมินที่จะช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าสะท้อนเป้าหมายในหลักสูตรระดับชาติ ได้แก่ การบูรณาการความรู้และการปฏิบัติ รวมทั้งการเรียนรู้เชิงรุก

สาธารณรัฐโปตุเกส เผชิญความท้าทายที่จะลดภาระเกี่ยวกับเนื้อหา โดยการนิยามใหม่เรื่อง “การเรียนรู้ที่สำคัญจำเป็น” (Essential Learning) โดยเน้นข้อเท็จจริงและสมรรถนะสำคัญที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักคิด

การนำสมรรถนะมาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา จึงนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอ

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งทั่วโลกให้ความสนใจและมีแนวโน้มปรับหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะหลักของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งนี้ ผลการศึกษาของ OECD (Taguma Miho, 2018) พบว่า จากการศึกษหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ ต่างให้ความสำคัญกับหลักสูตรในฐานที่เป็นข้อเหวี่ยงเชิงนโยบายที่ทรงพลัง (the powerful policy lever) ที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพของผู้เรียน อันมาจากการจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งในโรงเรียน และโลกนอกชั้นเรียน การปรับหลักสูตรโดยใช้ฐานสมรรถนะ มีข้อค้นพบ 6 ประการ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งที่เป็นเป้าหมายรายบุคคลและรายกลุ่ม มีความชัดเจนมากขึ้น

2. การปรับจุดเน้นในหลักสูตรจากเน้นเนื้อหาไปที่สมรรถนะ และปัจจุบันเน้นการบูรณาการทั้งเนื้อหาและสมรรถนะเข้าด้วยกัน

3. เกิดกระแสของการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับโน้ตทัศน์สำคัญ (Key Concept) หรือแนวคิดหลัก (Big Idea) มากกว่ารายละเอียดของความรู้เชิงเนื้อหา

4. เกิดความต้องการสมรรถนะที่มีลักษณะสหสาขาวิชาและข้ามวิชา (Transversal Competency) มากขึ้น

5. สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่ให้ความสำคัญหรือให้คุณค่าผู้เรียนด้วยทัศนคติและทักษะอภิปญญา (meta - cognition)

6. การเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผลได้ดีกว่าหลักสูตรแบบเดิม

การนำสมรรถนะมาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดสมรรถนะ

หลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยรวมได้ ที่ทำให้เป้าหมายชัดเจน เข้าใจตรงกัน การนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ประยุกต์ใช้ความรู้ในงานต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการประเมินผลที่เน้นองค์รวมของสมรรถนะที่ควรเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะ จึงเกิดเป็นการศึกษาอิงสมรรถนะที่ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านสำคัญไปสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้เรียน

หลักสูตรฐานสมรรถนะคืออะไร

เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนนี้ขอแนะนำเสนอความหมายของสมรรถนะ และลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะ (Competencies)

ปกติแล้วคนทุกคนมีศักยภาพ (potential) ภายในซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไปก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้น การได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้ง

การได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้

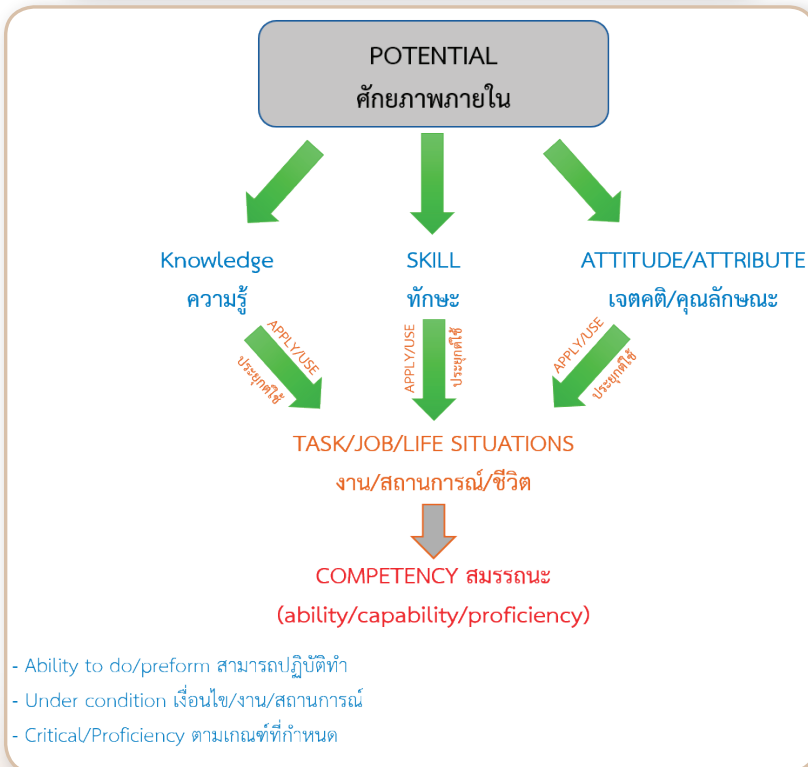
อย่างไรก็ตาม ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้อาจไม่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน หากบุคคลนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขาดความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้นั้นจะยังไม่ใช่สมรรถนะ จนกว่าบุคคลนั้นจะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะ

ต่าง ๆ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง

สรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน ดังแผนภาพ

THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF “COMPETENCY”

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

แผนภาพ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

2. หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency – Based Curriculum)

2.1 ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1) หลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต โดยมีการกำหนดสมรรถนะหลักที่เหมาะสมแต่ละช่วงชั้น ให้ครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดจุดหมาย สาระการเรียนรู้ การจัด การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2) เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับ พฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน มิใช่ที่การรู้หรือมีความรู้เพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียน ต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

3) เป็นหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ มิใช่หลักสูตร (เนื้อหา สาระ) นำสู่ผลลัพธ์ (สมรรถนะ)

4) เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ ของผู้เรียน ครู และสังคม

2.2 จุดแข็งของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1) ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา สมรรถนะหลักที่สำคัญต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2) ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ มุ่งเป้าหมาย ไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ มิใช่มุ่งเป้าไปที่การสอนเนื้อหาความรู้จำนวนมาก ซึ่งไม่จำเป็นหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

3) ช่วยลดภาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น อันส่งผลให้สถานศึกษามีพื้นที่ในการจัดการ เรียนรู้อื่นที่เป็นความต้องการที่แตกต่างกันของ

ผู้เรียน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชชาติพันธุ์ และบริบท ได้มากขึ้น

4) ช่วยลดภาระและเวลาในการสอบ ตามตัวชี้วัดจำนวนมาก การสอบวัดสมรรถนะ หลักของผู้เรียน ช่วยให้เห็นความสามารถของ ผู้เรียน ช่วยให้เห็นความสามารถที่เป็นองค์รวม ของผู้เรียน

5) กรอบสมรรถนะหลักของหลักสูตร ฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นสมรรถนะขั้นต่ำที่จำเป็น สำหรับผู้เรียนทุกคน จะเป็นสมรรถนะกลางที่ เอื้อให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพ สามารถออกแบบ หลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบท ของตนได้ โดยยึดสมรรถนะกลางเป็นเกณฑ์ เทียบเคียง เป็นการส่งเสริมให้เกิดรูปแบบ หลักสูตรที่หลากหลาย

2.3 จุดอ่อนของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1) ผู้เรียนได้รับเนื้อหาสาระน้อยลง

2) ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความ เข้าใจและทักษะที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะหลักที่ ต้องการพัฒนาให้แก่ผู้เรียน จึงจะสามารถ จัดการเรียนการสอนได้ดี

3) ผู้สอนจำเป็นต้องปรับตัวและจัด ระบบการสอนจากแบบ “One Size Fits All” มาเป็นระบบการสอนที่ตอบสนองความแตกต่าง ระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)

4) หากระบบการวัดและประเมิน สมรรถนะไม่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ขาดข้อมูล ระดับสมรรถนะของผู้เรียน ที่จะเป็พื้นฐานใน การออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ ตลอดจนขาดข้อมูลที่จะช่วยให้ครูวินิจฉัยเพื่อ การส่งเสริมหรือช่วยเหลือผู้เรียนได้

5) เนื้อหาสาระ และสื่อการเรียนการสอน จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์อยู่เสมอจึงจะช่วยให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนมีอะไรบ้าง

จากการทำงานคณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการจัดการเรียนการสอนในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา ด้วยการศึกษาวิจัยประกอบด้วยการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย การสังเคราะห์หลักการสำคัญประกอบด้วย 1) นโยบายและความต้องการระดับชาติ 2) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 3) ศาสตร์พระราชา พระราโชบาย พระราชดำริ 4) เอกลักษณ์ความเป็นไทย 5) พัฒนาการตามวัยและความแตกต่างของผู้เรียน และ 6) มาตรฐานสากล ผ่านการตรวจสอบโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสมรรถนะ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาภาพรวมและได้รับการยอมรับ การทดลองใช้สถานศึกษาต่างสังกัดและบริบทต่าง ๆ สรุปภาพของเด็กไทยสมรรถนะของเด็กไทยและแนวทางพัฒนาเด็กไทยให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ได้ดังนี้

1. ภาพของเด็กไทยที่ชาติต้องการมี 4 ลักษณะคือ

1.1 คนไทยฉลาดรู้ (Literate Thais)

1.2 คนไทยอยู่ดีมีสุข (Happy Thais)

1.3 คนไทยสามารถสูง (Smart Thais)

1.4 พลเมืองไทย ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizens)

2. การสร้างภาพของเด็กไทยที่ชาติต้องการมี 4 ลักษณะคือ ผ่านสมรรถนะทั้ง 10 ด้าน ดังนี้

2.1 คนไทยฉลาดรู้ (Literate Thais)

1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication)

2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life)

3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)

4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)

2.2 คนไทยอยู่ดีมีสุข (Happy Thais)

5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)

6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)

2.3 คนไทยสามารถสูง (Smart Thais)

7) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher Order Thinking Skills and Innovation)

8) การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy: MIDL)

2.4 พลเมืองไทย ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizens)

9) การทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)

10) การเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizens with Global Mindedness)

แผนภาพ แสดงภาพรวมกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(ที่มา: คณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

ของคณะกรรมการจัดการเรียนการสอนในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา)

สมรรถนะหลักทั้ง 10 ด้านที่กล่าวมา สามารถพัฒนาให้แก่ผู้เรียนได้โดยผ่านทางสาระวิชาหรือสาขาวิชาต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์และกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร และผ่านเหตุการณ์ปัจจุบันและประเด็นสำคัญของชุมชน สังคม ประเทศและโลก รวมทั้งบริบทที่หลากหลาย

การร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุสมรรถนะหลักทั้ง 10 ด้านดังกล่าว ย่อมส่งผลรวมให้ผู้เรียนเป็นคนไทยที่มีคุณลักษณะอันเป็นองค์รวมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมรรถนะด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เป็นสมรรถนะหลักของความฉลาดรู้ภาษา (Language Literacy)

และความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ (Mathematics Literacy) ซึ่งเป็นความฉลาดรู้พื้นฐาน (Basic Literacy)

สมรรถนะหลักทั้ง 10 ด้าน ดังกล่าวต่างก็เกื้อหนุนกันและกันและส่งผลร่วมกันทำให้ผู้เรียนเป็นคนไทยที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสารซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญจำเป็นมาตั้งแต่อดีต แต่ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีความก้าวหน้าสูงทางเทคโนโลยีและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยต้องการบุคลากรที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ สมรรถนะการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะกระบวนการสำคัญของความฉลาดรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) จึงเป็นสมรรถนะที่ต้องส่งเสริมให้มีมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ยิ่งทวีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการเรียนรู้และการติดต่อสัมพันธ์กับโลกไร้พรมแดน สมรรถนะทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของความฉลาดรู้ทั้ง 4 เรื่อง จึงเป็นสมรรถนะพื้นฐานที่จะทำให้คนไทยเป็นคนไทยที่ฉลาดรู้ (Literate Thais)

เมื่อมีเครื่องมือพื้นฐาน (Basic Tools) ที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ การสืบสอบหาความรู้และการสื่อสารติดต่อกับผู้อื่นแล้ว ก็จะสามารถใช้เครื่องมือเหล่านั้นในการใช้ชีวิตให้อยู่ดีมีสุข มีอาชีพตามความถนัด สามารถเลี้ยงชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายชีวิตของตน สมรรถนะด้านทักษะชีวิตและ

ความเจริญแห่งตน และสมรรถนะด้านอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นสมรรถนะที่ส่งผลให้คนไทยเป็น**คนไทยที่อยู่ดีมีสุข (Happy Thais)** พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถที่สูงขึ้น เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ตน สังคม และประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้าต่อไป สมรรถนะด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม และการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล จึงเป็นเครื่องมือสำคัญส่งผลให้เป็นคนไทยสามารถสูง (Smart Thais) ที่มีศักยภาพที่จะร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ส่วนรวมสังคม ประเทศชาติและโลก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และพัฒนาความก้าวหน้าไปด้วยกันอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นคุณสมบัติของ**พลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizens)** ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก และสมรรถนะที่จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองแบบนี้ได้คือ สมรรถนะด้านการงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และภาวะผู้นำ และสมรรถนะด้านพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล

โดยสรุป การพัฒนาคุณภาพการศึกษาแนวทางหนึ่งคือการปรับหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติให้ทันสมัย ให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติและคุณลักษณะ ไปใช้ในการทำงาน การแก้ปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ กรอบสมรรถนะที่กำหนดจะเป็นวิสัยทัศน์ร่วม ที่ทุกภาคส่วนเห็นเป้าหมายในพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนร่วมกัน และเป็นแนวทางที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การจัดทำสื่อเอกสาร

และตำราเรียน การสนับสนุนงบประมาณการศึกษา และการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน เกิดคุณภาพตามกรอบหลักสูตร อย่างไรก็ตาม กรอบสมรรถนะทั้ง 10 ประการ ยังไม่ใช่หลักสูตร เต็มรูปแบบ ยังต้องใช้กระบวนการพัฒนา

องค์ประกอบอื่น ๆ ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาพัฒนาหลักสูตร ร่วมกัน และดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณเวลา. (2561). *กอบกู้วิกฤตการศึกษาไทยความหวังการสร้างชาติที่ยั่งยืน*. [PowerPoint]. การประชุมวิชาการ ประจำปี ครั้งที่ 10, ชมรมพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กแห่งประเทศไทย. 18 กรกฎาคม 2561.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *คู่มือครูการนำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *รายงานพันธกิจด้านการปฏิรูปการศึกษาผ่านหลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (A Commission Report on Education Reform through Competency - Based Curriculum & Instruction)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- Alvin Toffler. (1970). *Future Shock*. Bantam Book: New York.
- Ministry of Education. (2016). *Towards Defining 21st Century for Ontario: 21st Century Competencies*. Canada: Ontario.
- Taguma Miho. (2018). *Preliminary Finding from the OECD Education 2030 Project*. OECD 2030 project.

Play + Learn = Plearn

การจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิด
“เด็กก็คือเด็ก”

นายพิพัฒน์ มัชฌิมาน

โรงเรียนวัดไตรมิตรวราราม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

“เด็กติดเกม”¹ คำนี้อาจฟังดูเป็นคำที่มีความหมายในแง่ลบที่สังคมไทยห่วงและกังวลอย่างมากต่อเด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติ เพราะภาพลักษณ์ของเด็กติดเกมเหล่านี้ถูกนำเสนอในแง่ลบที่ไม่ดีนัก เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ทุ่มเทเวลาให้กับการเล่นเกมนจนไม่ยอมกิน ไม่ยอมนอน ไม่สนใจทำกิจกรรมอื่นใดทั้งสิ้นนอกจากเล่นเกม เพราะอะไรถึงเป็นแบบนี้ ทำไมจึงไม่มีคำว่า **“เด็กดีเรียน”**

คำตอบคือ เพราะเกมสนุก เกมน่าสนใจ และเกมมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เล่นสามารถตอบสนองกับผู้เล่นได้ เกมจึงดึงดูดความสนใจจากเด็กได้ดี แต่สำหรับการเรียนโดยส่วนใหญ่แล้ว กิจกรรมการเรียนรู้ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนได้ ผู้เรียนไม่สามารถโต้ตอบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบรรยายได้ เช่นเดียวกันกับการชมโทรทัศน์ ผู้ชมไม่สามารถโต้ตอบการรับชมรายการโทรทัศน์ได้ จึงทำให้เด็กไม่สนใจในการเรียนเท่าที่ควร เหมือนกับที่เด็กไม่ค่อยสนใจชมโทรทัศน์เท่ากับการเล่นเกม หรือการเล่น Smartphone หรือ Tablet เพราะพวกเขาสามารถโต้ตอบกับสิ่งเหล่านั้นได้ และบริบทของการเล่นเกมมีความเป็นอิสระก่อให้เกิดความ

เพลิดเพลิน ไม่มีแบบแผนตายตัว สามารถนั่งเล่นนอนเล่น หรือรับประทานขนมไปด้วย ตื่นน้ำหวานไปด้วย ยิ่งสร้างความเพลิดเพลินยิ่งเพิ่มความสนุกไม่เหมือนกับการเรียนที่เด็กต้องติดอยู่กับกรอบของการนั่งอย่างเป็นระเบียบ การประพฤติตัว ปฏิบัติตนอย่างเป็นแบบแผน โดยผู้เขียนขอเรียกการจัดการเรียนรู้แบบเดิมว่า การจัดการเรียนรู้แบบ “ประเพณีนิยม” ซึ่งเมื่อเทียบกันอย่างนี้แล้วจะเห็นได้ว่า เกม หรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีมีความน่าสนใจมากกว่าการเรียนรู้ สนุกกว่า โต้ตอบกันได้ มีความอิสระเสรีแทบจะไม่มีกรอบใดมาขวางกั้นเลยก็ว่าได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเกิดความคิดที่ว่า เราควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ

¹ เด็กติดเกม หมายถึงรวมถึง การติด Smartphone Tablet อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อความเพลิดเพลิน

ความต้องการของผู้เรียนที่เป็นเด็ก สร้างกิจกรรม การเรียนการสอนให้ตอบสนองกับผู้เรียนได้ อย่างเกม สร้างบรรยากาศทางการเรียนการสอน ให้มีความเป็นอิสระ เพื่อการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ เอื้ออำนวยองค์ความรู้ให้แก่ ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ฉีกทุกกรอบ แหกทุกกฎ ของการจัดการเรียนรู้แบบประเพณีนิยมเพราะ **“เด็กก็คือเด็ก”**

โอกาสได้โต้ตอบกับกิจกรรมการเรียนสอนมา กเท่าที่ควร ที่กล่าวมาข้างต้นไม่ได้หมายความว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Teaching เป็น รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ไม่สำคัญ แต่ผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21 เป็นผู้เรียนใน Generation ใหม่ ที่มี ความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ต้องการกิจกรรม การเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องเอื้อต่อลักษณะของ

ในปัจจุบันมีหลักการจัดการเรียนการสอน ที่เรียกว่า การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student – Centered Instruction) แต่เรามักไม่คุ้นชิน ในทางปฏิบัติ เพราะเราคงติดรูปแบบการสอน อย่างดั้งเดิมที่เน้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ ครูเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ความสำคัญกับการสอน (Teaching) มากกว่าการให้ผู้เรียนได้ลงมือ ปฏิบัติ (Learning by Doing) จึงทำให้กิจกรรม การเรียนการสอนของเรายังไม่พ้นกรอบการจัด กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ผู้เรียนไม่มี

ผู้เรียนในยุคนี้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เป็นผู้แสดง ความคิดเห็น ได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ได้เป็นผู้สืบค้น ให้มากขึ้นมี Action ในกิจกรรมการเรียนการสอน มากขึ้น โดยมีครูเป็นผู้ออกแบบ วางแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุม กิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงเป็นที่ปรึกษาของผู้เรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวทางการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้วนั้น ไม่ยากเกินกว่าความสามารถของครูแม้แต่น้อย เพียงแต่การจัดกิจกรรมต้องมีการวางแผน

เพื่อเตรียมการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครู
ลดบทบาทการสอนลง ให้ผู้เรียนมีบทบาทใน
กิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น และประการสำคัญ
คือผู้เรียนต้องเกิดความสุขสนทนากับการ
ได้เรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ อย่างที่ผู้เรียนเองไม่รู้ตัว
ว่ากำลังเรียนหนังสืออยู่ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก
ว่าพวกเขากำลังเล่น (Play) อยู่ตลอดเวลา แต่
ตลอดช่วงระยะเวลาของการเล่น (Play) พวกเขา
กำลังเรียนรู้ (Learn) เนื้อหาสาระที่ครูจัดเตรียม
ไว้ให้ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน
จากกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการ
จัดการเรียนรู้เช่นนี้เป็นแนวคิดของ ชัยอนันต์
สมุทรนิช ที่เรียกกระบวนการเรียนรู้นี้ว่า
“กระบวนการเพลิน” หรือ “Pleaming Process”
โดย ชัยอนันต์ สมุทรนิช (2540 อ้างถึงใน
ทิศนา แหมมณี, 2553) ได้อธิบายว่า สติกับสนุก
(สติ) หรือสนุกกับสติ (สตุก) ก่อให้เกิดความ
เพลินนำมาซึ่งสมาธิและปัญญา ซึ่งจะต้องมีศีล

ควบคู่ไปด้วย เพราะการเพลิดเพลินในทาง
มิฉฉาติภูมิ สามารถเกิดขึ้นได้เช่นกัน การสนุก
อย่างมีสติ หรือมีสติแล้วสนุกด้วย จะทำให้เรา
เพลินกับสิ่งที่ทำ และเกิดการเรียนรู้หรือเกิด
ปัญญาอันเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ ซึ่ง
แนวคิดนี้ความจริงมีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัย
ฟร็อบเอล (Froebel) และเพสตาลอซซี (Pestalozzi)
ซึ่งได้เสนอแนวคิดเรื่องการเรียนปนเล่น หรือ
การเล่นปนเรียน สำหรับการสอนเด็กระดับปฐมวัย
กระบวนการเพลินของ ชัยอนันต์ สมุทรนิช
ไม่ได้จำกัดการใช้เฉพาะกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น
แต่สามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกวัย เนื่องจากเป็น
ธรรมชาติของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม กระบวนการ
เพลินนี้จะต้องเป็นไปตามทางสายกลาง และเป็น
สัมมาทิฐิ ไม่สุดขั้ว คือ การเล่นและเรียนจะต้อง
อยู่ร่วมกันในสัดส่วนที่เหมาะสม จะเล่นโดยไม่เรียน
หรือเรียนโดยไม่เล่นไม่ได้

ผู้เขียนได้ประมวลเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Play + Learn = Plearn ตามแนวคิด เด็กก็คือเด็กจากประสบการณ์ได้ ดังนี้

1. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม

วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ทิศนา ขัมมณี (2553) ได้กล่าวไว้ว่า “คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกาและนำเนื้อหาข้อมูลของเกมพฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอธิบายเพื่อสรุปการเรียนรู้” ซึ่งผู้เขียนเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่น สร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้เรียนและสร้างประสบการณ์ทางความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ในที่นี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเกมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คือ

เกม “เติมเต็มส่วนที่ขาดหาย” เกมนี้เกิดจากการที่ผู้เรียนเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง รวมถึง

ไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องได้ เป็นเพราะผู้เรียนไม่ใส่ใจรายละเอียดของการอ่าน ไม่มีจุดเน้นของข้อความจึงไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระได้ แต่เมื่อผู้เรียนได้เล่นเกมนี้แล้ว ผู้เรียนจะจดจำอยู่กับข้อความที่อ่านเป็นอย่างดี ทั้งยังสร้างสีสันสร้างความสนุกสนานสร้างรอยยิ้มให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย รวมถึงทำให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียน ฝึกอ่านอย่างละเอียด จึงช่วยให้ทักษะด้านการเขียนสะกดคำและทักษะด้านการอ่านจับใจความของผู้เรียนดีขึ้นตามลำดับ โดยลักษณะของเกม คือ ครูกำหนดข้อความให้ผู้เรียนอ่านแต่เป็นข้อความที่ไม่สมบูรณ์ ผู้เรียนต้องทำให้ข้อความนั้นสมบูรณ์ ดังนั้นผู้เรียนจะพิจารณาข้อความอย่างถี่ถ้วน จึงช่วยเพิ่มทักษะด้านการอ่านจับใจความและการเขียนสะกดคำให้แก่ผู้เรียน โดยมีรายละเอียดของเกม คือ ครูมีคำ ข้อความ หรือประโยคให้ผู้เรียนอ่าน แต่เป็นเนื้อหาที่ขาดความสมบูรณ์ โดยขาดรูปวรรณยุกต์และรูปสระที่อยู่ต่างบรรทัด ผู้เรียนจะต้องเติมเต็มข้อความให้สมบูรณ์ และถูกต้องตามบริบท เช่น คำหรือประโยคที่ครูกำหนดคือ

“กวยเตว” ผู้เรียนต้องเขียนคำให้ถูกต้องสมบูรณ์เป็น “ก้วยเตี๋ยว”

“นกเรนไ้ความสนใจในการเรนวชาวิทยาศาสตร์” ผู้เรียนต้องเขียนคำให้ถูกต้องสมบูรณ์เป็น

“นักเรียนไ้ความสนใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์”

ตัวอย่างเกม “เติมเต็มส่วนที่ขาดหาย”

สรรพคุณทางยาของมะนาว

ในมะนาวนั้นจะมีพวงตามน และกรดต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการรักษาอาการ และยับยั้งเชื้อโรคหลายชนิด ด้วยความหอมตามนขสขง จึงช่วยรักษาอาการ โรคคลกปดลคกเปด หรือโรคเลือดออกตามไรฟัน ขบเสมหะ ลดอาการไอ บรรเทาอาการตอมทอนซลคกเสบ ลดอาการเหงอบวม และยังช่วยขบพยาศ รักษาอาการทองอด ทองผก แนนทอง รักษาอาการปสสวะกระปรบกระปรอย ช่วยฟอกและบารงไลหต รักษาอาการไลหตจาง แกโรคเหนบชา

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมชุดนี้สามารถสร้างความสนใจในการอ่านให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกท้าทาย และตกลงในข้อความที่อ่าน เพราะข้อความนั้นขาดความสมบูรณ์ เมื่ออ่านแล้วไม่เข้าใจความหมายของประโยค หรือข้อความ ผู้เรียนต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่า จะเติมเต็มรูปลัษร รุปวรรณยุกต้อย่างไรให้ใจความนั้นสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้นี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ “ฝึกอ่าน” “ฝึกเขียน” และ “ฝึกคิด” ไปพร้อม ๆ กัน บนรอยทางของความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเล่น อยากเรียนรู้ อยู่ตลอดเวลา บรรยากาศของกิจกรรมการเรียนการสอนจึงอบอวลไปด้วย สีสนของความสุขสนาน รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ของผู้เรียนที่เกิดจากความเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรม นำไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ทำให้ทักษะด้านการอ่าน การเขียน รวมถึงทักษะด้านการคิดของผู้เรียนได้รับการ

พัฒนาไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางอารมณ์ สังคม จึงสามารถกล่าวได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้นี้ ช่วยพัฒนาผู้เรียนได้พร้อม ๆ กันในหลากหลายด้าน ทั้งอารมณ์ สังคม และปัญญา

2. วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง

วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง ทิศนา ขมมณั (2553) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองไว้ว่า “คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกตึกการเล่น ที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ในการตัดสินใจและแก้ปัญหตาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง” ในที่นี้

ผู้เขียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองผ่านการให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์และวางแผน เชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่เรียนกับองค์ความรู้ท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันนี้ พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ และการวางแผน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประเพณีนิยม คือ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงผู้เดียว ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับข้อมูลจึงทำให้ขาดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการวางแผน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการใช้สถานการณ์จำลองจะสามารถทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด วิเคราะห์ และวางแผน เพื่อปฏิบัติหรือแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนด ซึ่งผู้เขียนได้ใช้

สถานการณ์จำลองเข้ามาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ และวางแผน ผ่านการเชื่อมโยงองค์ความรู้ของบทเรียนเข้ากับองค์ความรู้ของท้องถิ่น อันจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพในสายธารแห่งองค์ความรู้และเกิดความเข้าใจรวมถึงสามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ในที่นี้ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมโดยการใช้สถานการณ์จำลองที่ผู้เขียนได้จัดขึ้นซึ่งเป็นเกมจำลองสถานการณ์ บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ โดยเชื่อมโยงเข้ากับองค์ความรู้ท้องถิ่นซึ่งมีสถานการณ์ ดังนี้

ตัวอย่างสถานการณ์จำลอง

หากนักเรียนได้รับคัดเลือกจากชมรมนักปั่นให้จัดกิจกรรม “ปั่นจักรยานสุขภาพดีที่อ่างทอง” โดยมีผู้ร่วมกิจกรรมการปั่นจักรยานครั้งนี้ 100 คน นักเรียนจะเลือกการวางแผนผังกิจกรรมอย่างไร ซึ่งนักเรียนจะต้องกำหนดจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดของกิจกรรม รวมถึงการแวะทำกิจกรรมในสถานที่ต่าง ๆ โดยกิจกรรมเริ่มต้นตั้งแต่เวลา 05.00 น. สิ้นสุดเวลา 18.00 น. ให้นักเรียนเลือกสถานที่สำคัญในท้องถิ่นที่ครูกำหนดให้จำนวน 7 สถานที่ พร้อมอธิบายว่า แต่ละสถานที่ที่นักเรียนเลือกไปนั้นมีการทำกิจกรรมใดบ้าง ทั้งนี้ ให้นักเรียนคำนวณค่าใช้จ่ายตลอดการจัดกิจกรรมเพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการเก็บเงินค่าร่วมกิจกรรมของนักปั่นจักรยาน

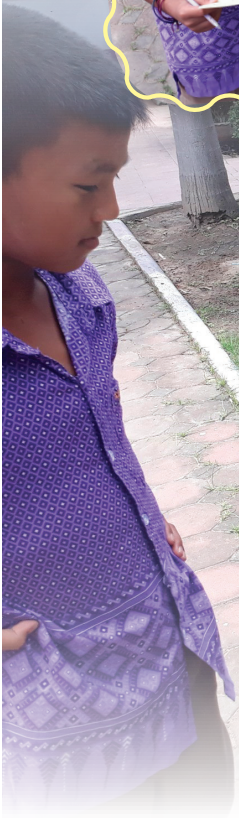
จากสถานการณ์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ เนื้อหาสาระในรายวิชาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นบูรณาการ กับงานศิลปะ ผ่านการออกแบบการจัดวางภาพ การจัดเรียงลำดับความก่อนหลังของสถานที่ที่ ขบวนจักรยานจะเคลื่อนผ่านไป เป็นการฝึกฝน ทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ การวางแผน ซึ่ง ทักษะการคิด วิเคราะห์ และการวางแผนนี้เป็น ทักษะที่สร้างได้ยาก แต่สามารถสร้างได้ด้วยการ จัดกิจกรรมดังกล่าว เพราะกิจกรรมนี้ สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้เรียน ทั้งรูปแบบ ของกิจกรรมยังส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม

การเสนอแนะความคิดเห็น การยอมรับฟัง ความเห็นของกันและกัน ช่วยเพิ่มทักษะเรื่อง งานฝีมือ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลินจาก การทำกิจกรรมที่หลากหลายในเวลาเดียวกัน ซึ่งการดำเนินไปของกิจกรรมนั้นดำเนินไป อย่างเป็นระบบมีขั้นตอน ผู้เรียนสวมบทบาท ตามสถานการณ์จำลองอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย จึงสามารถ กล่าวได้ว่าผู้เรียนเล่นอย่างเพลิดเพลิน และเกิด การเรียนรู้จากการเล่นด้วยความเพลิดเพลิน นั้นเอง

ภาพการนำเสนอกิจกรรม “ปันจักรยานสุขภาพดีที่อ่างทอง”

นอกจากกิจกรรมดังที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างแล้วข้างต้น ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ ผ่านการเล่น สร้างความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ความรักในการอยากรู้ อยากเรียน ก่อให้เกิด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ ผู้เรียนมีทักษะทางการอ่าน การคิด การเขียน การวิเคราะห์ และการวางแผน

“กิจกรรมตามล่าหาทฤษฎี”

ผู้เรียนต้องเขียนแผนที่ขึ้นเพื่อให้ทีมตรงข้ามนำแผนที่นั้นไปอ่านสำหรับตามหาทองคำ
ผู้เรียนจะเกิดทักษะ ในการสร้างแผนที่และการอ่านแผนที่อันเป็นกระบวนการฝึกทักษะ
การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

“กิจกรรมการกิจสร้างดาวดวงใหม่”

ผู้เรียนได้รับโจทย์ให้พาศึกษาคณาในสาขาอาชีพต่าง ๆ 5 คน จาก 10 คน ไปยังดาวดวงใหม่ เพื่อขยายเผ่าพันธุ์เพราะโลกที่อาศัยอยู่กำลังจะแตก ผู้เรียนจะเกิดทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ การให้เหตุผลในการเลือกบุคคลแต่ละคน

บทสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทาง Play + Learn = Plearn ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจเนื้อหาสาระของกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ผู้เรียนมีความรู้เข้าใจเรียนมากขึ้นตามลำดับ ถึงจะเป็นการเรียนรู้ผ่านการเล่น แต่นั่นไม่ได้ทำให้สิ่งสำคัญของสาระความรู้ขาดหายไป เพราะ “เด็กก็คือเด็ก” มีความชื่นชอบในกิจกรรมที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน เพลิดเพลิน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ได้ดีย่อมนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีตามไปด้วย เป็นเพราะผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเช่นนี้ ยังช่วยปลูกฝังและแก้ปัญหาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่แก้ไขและปลูกฝังได้ยาก อย่างทักษะด้านการ “อ่าน” “คิด” “เขียน” แต่เมื่อผู้เรียนสนใจในกิจกรรมจึงทำให้ปัญหาในส่วนทักษะสาระความรู้นั้นหมดไป บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถสร้างความสนใจจากผู้เรียนได้ เป็นการปลูกฝังความรู้ทักษะต่าง ๆ ให้เกิดมีแก่ผู้เรียนได้ไปพร้อมกับความเพลิดเพลิน จึงสามารถกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Plearn ช่วยทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนพาผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางขององค์ความรู้ตามเนื้อหาสาระได้อย่างเด่นชัด เพราะความรู้ที่เกิดขึ้นจากความรักในความอยากรู้อยากลอง อยากรู้ อยากรู้ เล่น นำไปสู่ความอยากรู้เรียนได้ในปลายทาง

กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิด เด็กก็คือเด็ก ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกละเล่นสนุกสนาน

ตามความต้องการของผู้เรียน สร้างความท้าทายชวนให้ผู้เรียนได้คิดค้นคว้าแก้ไขปัญหา มีความน่าสนใจ การเรียนจึงไม่ใช่เรื่องน่าเบื่ออีกต่อไป แต่การเรียนจะกลายเป็นความเพลิดเพลิน เป็นความสนุกทางปัญญาและอารมณ์

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเช่นนี้ยังทำให้ผู้เรียนมี สติ สมาธิ เพราะผู้เรียนตั้งใจจดจ่ออยู่กับการทำกิจกรรม นำไปสู่ภาวะของการเกิดปัญญาอันเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ กระบวนการ Plearn จึงสร้างทั้ง สาระ ความรู้ ความบันเทิง รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ เสมอเหมือนสายธารแห่งความรักในความรู้ของครูและผู้เรียน ทำให้กระบวนการจัดการศึกษามีมิติของวิธีการที่กว้างขวางขึ้น ก่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอันจะเป็นกำลังสำคัญแก่ชาติได้ในอนาคตอันใกล้

และสิ่งนี้คือกำลังใจ คือลมหายใจ และคือ
ความภาคภูมิใจของ “ครู”

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา ขัมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสหราชอาณาจักร จำกัด.

การพูดภาษาของมือกับมือ

(Talking the language of the hands to the hands)

สรุปโดย: Barbara Miles, Emma Nelson และ René Pellerin

แปลโดย: ดร.สามารถ รัตนาฯ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เด็กและผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่องทางการเห็นและการได้ยิน หรือ ‘ตาบอดหูหนวก’ ที่เรียกว่า ‘Deafblind’ (DB) แต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล มีความต้องการจำเป็นด้านการสื่อสาร และรูปแบบการสื่อสารของตัวเอง ดังนั้น บุคคลรอบข้างหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ‘คนตาบอดหูหนวก’ ถือเป็นกุญแจสำคัญ ในการช่วยให้ DB เข้าถึงข้อมูลที่จำเป็น รวมทั้งโอกาสในการสื่อสาร และด้านภาษา

ลองจินตนาการแล้วว่าคุณจะรู้สึกเช่นไร ถ้าคุณไม่สามารถมองเห็น หรือไม่ได้ยินอะไรเลย หรือมีการเห็น หรือการได้ยินที่จำกัด คุณจะรู้ได้อย่างไรว่ารอบ ๆ ตัวคุณกำลังเกิดอะไรขึ้น คุณจะต้องสัมผัสสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่ามืออะไรอยู่ใกล้ ๆ ตัวคุณ คุณจะต้องใช้มือของคุณเพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตนเอง มือและเท้าของคุณจะทำหน้าที่เสมือนเป็นสายตาของคุณ ช่วยให้รับรู้โลกรอบ ๆ ตนเองด้วยมือของคุณ และด้วยการเปิดโอกาสให้คุณได้สัมผัสจากผู้คนรอบข้างคุณ คุณสามารถเข้าถึง และรับรู้สิ่งที่คนรอบข้างกำลังทำอะไรอยู่ ถ้าคุณยังเป็นเด็กอยู่แม้ว่าคุณจะตาบอด คุณก็สามารถ “เห็น” สิ่งที่คนอื่นทำกิจกรรม เช่น เห็นเพื่อนกำลังกินข้าว หรือแต่งตัว หรือเล่นเกม คุณก็เป็นเหมือนเด็กคนอื่น ๆ ที่คุณต้องการเข้าร่วม และทำสิ่งเหล่านั้นเหมือนกับคนอื่นด้วยตัวคุณเอง

เพื่อที่จะเรียนรู้ภาษา หรือการสื่อสาร มือของคุณก็อาจเป็นเสมือนหูในการรับข้อมูล มือทั้งสองข้างของคุณจะช่วยให้คุณเข้าถึงภาษา หรือการสื่อสารด้วยมือของคุณ และด้วยการเชื่อใจอย่างสุภาพและเข้าใจของคนรอบตัวคุณ คุณสามารถสัมผัสมือของคนที่กำลังใช้ภาษามือ ด้วยการเข้าถึงนี้ คุณสามารถเรียนรู้ภาษาได้เช่นเดียวกับเด็กทุกคนที่เรียนรู้ภาษา หรือการสื่อสาร

โดยการสำรวจตรวจสอบผ่านการสัมผัสตั้งแต่อายุน้อย และค่อย ๆ เชื่อมโยงสิ่งที่คุณสัมผัสก็จะทำให้คำ ๆ นั้นมีความหมาย

สิ่งนี้จะช่วยให้คุณได้ ถ้าคุณมีโอกาสน้อยในท่ามกลางของคนที่สังเกตเห็นมือของคุณ และได้ใช้มือของตัวเองเป็นวิธีการสื่อสาร หากมีการใช้ภาษามือ และสนุกสนานกับการสื่อสารด้วยการเคลื่อนไหวมือของพวกเขา เพื่อการฟังและพูด คุณคงอาจต้องการใช้มือของคุณมากขึ้นเพื่อแสดงความต้องการหรือความรู้สึกของตนเอง มือของคุณจะเป็นเสมือนเสียง คุณอาจลองเล่นเกมใหม่ ๆ หรือลองเลียนแบบภาษามือบางคำที่คุณได้สัมผัส แมื่อก่อนหน้านั้น คุณอาจจะใช้มือทำภาษามือคล้าย ๆ กับเด็กที่หัดพูด

[ตอนนี้ - ลองจินตนาการดูว่า คุณมีการเห็น และการได้ยินที่จำกัด และมือของคุณมีความสำคัญกับคุณ]

คุณต้องการให้คนอื่นสัมผัสคุณหรือไม่ บางทีคุณอาจจะรู้สึกไม่ดีถ้ามีคนมาสัมผัสตัวคุณ หรือถ้ามีคนคอยมาจับมือคุณให้ทำโน่น ทำนี่ ซึ่งจะทำให้เป็นเรื่องยากสำหรับคุณในการสำรวจตรวจสอบด้วยตัวของตนเอง คุณอาจไม่มีโอกาสเรียนรู้ถึงความสำคัญของมือของคุณเอง และสิ่งที่มีมือทั้งสองข้างสามารถทำได้ มือของคุณอาจค่อย ๆ รู้สึกว่าพวกมันไม่ได้เป็นของคุณ แต่เป็นของคนอื่น

ถึงตอนนี้ คุณอาจได้เพื่อนที่ดีที่สุดที่เขาให้ความเคารพ และใส่ใจต่อมือทั้งสองของคุณ มือของคุณได้ทำหน้าที่สร้างมิตรภาพกับคนรอบข้าง เพื่อน ๆ ของคุณ เขาจะเป็นคนที่เข้ามาพูดคุยกับคุณด้วยความใส่ใจ และอ่อนโยน พร้อมทั้งจะเป็นผู้ตอบในสิ่งที่คุณสงสัยหรืออยากรู้ และเชิญชวนมากกว่าการเข้ามาควบคุม หรือจับมือคุณให้ทำโน่น ทำนี่ เพื่อน ๆ ของคุณจะสนุกกับการโต้ตอบกับมือของคุณ เขาจะขอให้สัมผัสสิ่งต่าง ๆ โดยไม่เคยบังคับ เพื่อน ๆ ของคุณจะสังเกตเห็นว่ามือของคุณมีความสนใจอะไร และเขาจะตอบสนองอย่างจริงใจและด้วยความเคารพ คุณจะไว้วางใจต่อเพื่อน ๆ เหล่านี้ของคุณ และชื่นชอบพวกเขา

ถ้าคุณเริ่มต้นใช้ภาษามือ คุณคงชอบเมื่อมีคนสังเกตเห็นสิ่งที่คุณพยายามจะแสดงออก และพวกเขาแสดงให้คุณทราบว่า เขาได้ยินหรือรับรู้ในสิ่งที่คุณพยายามสื่อสาร แม้ว่าพวกเขาอาจยังไม่สามารถเข้าใจความหมายที่คุณแสดงออกผ่านการใช้ภาษามือที่ชัดเจนนัก คุณคงชอบคนที่เข้ามา “คุย” กับคุณด้วยมือของพวกเขา ในกรณีใกล้เคียงกันคล้าย ๆ กับคุณแม่ หรือคุณพ่อที่พยายามส่งเสียงพูดคุยไป-มากับลูกน้อยด้วยภาษาแบบเด็กเล็ก ๆ ก่อนที่ลูกจะสามารถพูดได้ คุณคงเริ่มรู้สึกได้ว่า คนเหล่านี้ที่ตอบสนองต่อมือของคุณมากกว่าการออกคำสั่ง หรือบังคับมือของคุณให้ทำโน่น ทำนี่ เขาจะเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของคุณ

วิธีช่วยให้คุณพูดด้วยภาษาของมือ

1. คู่มือของสาวน้อยกำลังเรียนรู้การอ่าน

แทนที่เราจะพุ่งเป้ามองไปที่ใบหน้าของน้องที่ตาบอดหูหนวก หรือ ‘Deafblind’ เราควรมองไปที่ท่าทางของเขา โดยเฉพาะที่มือของพวกเขา คุณสามารถใช้การฝึกดังนี้ แล้วมันจะค่อย ๆ กลายเป็นธรรมชาติมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป คุณเห็นหรือไม่ว่า เด็กหญิงคนนี้กำลังสำรวจต้นไม้ด้วยมือของเธอ

รูปที่ 1: เด็กหญิงนั่งคุกเข่าอยู่บนสนามหญ้าใกล้ต้นไม้ เธอกำลังสำรวจรูปร่างของต้นไม้ (ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นผิวขรุขระ และราบเรียบ) ด้วยมือของเธอ ในขณะที่เราจ้องมองที่มือของเธอเราคงมีรอยยิ้มพร้อมกับเห็นว่าสาวน้อยกำลังสนใจอะไรอยู่

2. ให้สังเกตมือของคนตาบอดหูหนวก ‘Deafblind’

เด็กคนนี้เป็นคนตาบอดหูหนวก และเขาสนใจอยู่กับดอกไม้ ซึ่งคุณสามารถมองเห็นได้ โดยการมองที่มือของเขา

รูปที่ 2: หนุ่มน้อยกำลังนั่งอยู่บนเก้าอี้ในเรือนต้นไม้ เขากำลังใช้มือจับก้านดอกไม้พร้อมกับโน้มก้านดอกไม้มาที่จมูกและริมฝีปากของเขาเพื่อสัมผัสกับดอกไม้

3. สิ่งสำคัญที่ต้องให้ความเคารพ เมื่อเริ่มต้นการปฏิสัมพันธ์ผ่าน การสัมผัส

ในสถานการณ์ที่เหมาะสม คือ ให้
เด็กสัมผัสก่อน จากนั้นเขาก็จะเรียนรู้
ออกไปยังโลกที่กว้างขึ้น เพื่อให้เด็ก
รู้ถึงตัวตนของคุณ คุณอาจนั่งใกล้กับ
เด็กและรอให้เด็กค้นพบตัวคุณ

รูปที่ 3: เด็กผู้ชายคนหนึ่งกำลังนั่งอยู่บนม้านั่งข้างครูของเขา เขาเอนตัวเข้าหาคุณครู ในขณะที่
มือทั้งสองข้างวางอยู่บนตักของคุณครู ดูเหมือนว่าเขาจะค้นพบว่าครูของเขาที่นั่งอยู่ข้าง ๆ
เขานั่นเอง

4. ทำให้มือของคุณพร้อมสำหรับเด็ก ที่จะใช้สื่อสารตามความต้องการ ของเขา

หากฝ่ามือของคุณเปิด หรือหงายขึ้น
และมือทั้งสองของคุณอยู่ในลักษณะ
ผ่อนคลาย ก็เหมือนกับว่าคุณกำลังฟังเขา
บ่อยครั้ง ด้วยวิธีการเช่นนี้จะเป็นการกระตุ้น
ให้เด็กเริ่มการเล่นเกม หรือการพูดคุย

รูปที่ 4: หนูน้อยที่ตาบอดหูหนวก 'Deafblind' นั่งคุกเข่าข้าง ๆ เด็กชายอีกคนในโรงเรียน
เพื่อนของเขาอนอนอยู่ข้าง ๆ เขา เพื่อนคนนั้นได้ยื่นมือของตนเองมาวางบนหัวเขาของเขา
หนูน้อยได้ตอบสนองด้วยการจับที่นิ้วมือของเพื่อนของเขา

5. เลียนแบบการแสดงท่าทางมือ ของเด็ก

เด็กตาบอดเขาจำเป็นต้องได้สัมผัสเพื่อรับรู้ว่าคุณกำลังเลียนแบบการเคลื่อนไหวมือของเขาในจังหวะของเขา ซึ่งกิจกรรมเลียนแบบกันเพียงเท่านี้ก็สามารถสร้างความสนุกสนานระหว่างคุณ กับเด็กได้

รูปที่ 5: เด็กหญิงตัวน้อย ๆ คนหนึ่ง นั่งอยู่ที่โต๊ะข้าง ๆ ครูของเธอ หนูน้อยกำลังกำมือข้างหนึ่งอย่างหลวม ๆ เล่นอยู่บนจมูกของเธอ ครูของหนูน้อยจึงหันไปหาเธอ และเลียนแบบการกระทำเช่นเดียวกันโดยมือข้างที่แตะอยู่บนจมูกของทั้งสองคนสัมผัสกัน

6. เล่นเกมมือแบบโต้ตอบ (ตบมือ แบบมือ-กำมือ ใช้นิ้วมือเล่นเป็นป๊อป)

หากคุณเล่นเกมแบบนี้กับเด็กบ่อย ๆ จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กมั่นใจในการสื่อสารด้วยมือของเขา ซึ่งก็ไม่แตกต่างกับการเล่นส่งเสียงไป-มาระหว่างคุณแม่กับลูกน้อยวัยทารก เด็กตาบอดหูหนวกส่วนใหญ่ชอบการเล่นที่มีการผลัดเปลี่ยนเลียนแบบการเคลื่อนไหวไป-มา

รูปที่ 6: เด็กหญิงตัวน้อย ๆ นั่งอยู่บนเก้าอี้ข้าง ๆ ครูของเธอ พวกเขา กำลังเล่นเกมตบแปะด้วยมือของพวกเขอย่างสนุกสนาน

7. จัดสภาพแวดล้อมโดยการเพิ่มวัตถุหรือสิ่งของ

เพื่อกระตุ้นให้เด็ก ๆ สำรวจด้วยการสัมผัส

รูปที่ 7: เด็กหญิงตัวน้อยกำลังนอนหงายอยู่ภายในโครงสร้างที่มีสามด้าน และเพดาน (Little Room) มีสิ่งของที่หนูน้อยสนใจห้อยลงมาจากเพดาน และเธอใช้มือจับสิ่งของด้วยมือทั้งสองข้างของเธอ พร้อมกับใช้เท้าข้างหนึ่งพยายามเตะสิ่งของที่ห้อยลงมา

8. ถ้าสังเกตเห็นมือของเด็กกำลังสำรวจอะไรบางอย่าง คุณสามารถเข้าร่วมในความสนใจนั้นได้

คุณสามารถทำให้เด็กรู้ว่าคุณอยู่ใกล้ ๆ เขา โดยการแตะเบา ๆ ที่ด้านหลังไหล่ จากนั้นค่อย ๆ สไลด์มือลงไปที่มือของเขาที่กำลังจับสิ่งของนั้น อย่างไรก็ตาม คุณต้องระมัดระวัง不要去ขัดจังหวะพวกเขา แต่คุณต้องทำให้เขารู้สึกว่าคุณก็สนใจในสิ่งนั้นเช่นกัน ช่วงเวลาที่ทั้งคุณและเด็กกำลังมีความสนใจในสิ่งเดียวกันนั้น เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสำหรับการเรียนรู้ภาษา คุณสามารถบอกชื่อสิ่งที่คุณสัมผัสด้วยกัน ถ้าเปรียบเทียบกับเด็กทั่วไปที่มีสายตาสติ การทำเช่นนี้ เหมือนกับการใช้ท่าทางชี้ไปยังสิ่งของและเรียกชื่อสิ่งของนั้น

รูปที่ 8: เด็กหญิงตัวน้อยไม่ได้ใส่รองเท้ากำลังนั่งอยู่บนพื้นหญ้า โดยมีคุณครูนั่งด้วยอยู่ด้านหน้าของเธอ ในเวลาเดียวกันเด็กหญิงตัวน้อยก็ใช้มือขวาสัมผัสและเกาที่ฝ่าเท้าซ้ายของตนเอง คุณครูก็ใช้มือสัมผัสที่เท้าของเด็กน้อยด้วย พร้อมพูดว่า “ครูเห็นหนูกำลังสัมผัส และเกาเท้าของหนู” หลังจากที่ทำทั้งสองคนได้ทำในสิ่งเดียวกัน คุณครูอาจเริ่มสอนภาษาด้วยการทำภาษามือคำว่า “เท้า” หรือ “เกาเท้า” ให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำตาม

9. การแสดงให้เด็กคาดเดาหุนวกรับรู้ว่าคุณกำลังทำบางสิ่ง บางอย่าง

คุณสามารถทำได้ง่าย ๆ เพียงแค่คุณชักชวนให้เขาสัมผัสที่มือของคุณ และเคลื่อนไหวตามมือของคุณ ในขณะที่คุณใช้มือทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งก็อาจใช้เวลาพอสมควร เมื่อเด็กที่รู้สึกปลอดภัยและสบายใจ และมีความอยากรู้

อยากเห็นเพียงพอที่จะเคลื่อนไหวตามมือของคนอื่น เวลาที่ใช้ในการสร้างความไว้วางใจนี้ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เด็กน้อยคนนี้กำลังเฝ้าดูด้วยมือของเธอในขณะที่คุณครูกำลังเปิดประตูออกไปข้างนอก

รูปที่ 9: เด็กหญิงตัวน้อย ๆ กำลังอยู่ในอ้อมแขนของครูที่อุ้มเขาและยืนอยู่ที่ประตู เด็กน้อยกำลังเฝ้ามอง (และอาจจะช่วย) คุณครูของเธอเปิดประตู มือของเด็กน้อยมีอิสระอยู่ด้านบนมือของคุณครูที่กำลังสัมผัสที่ประตู

10. ถ้าคุณให้โอกาสเด็กสัมผัสที่มือของคุณในขณะที่คุณใช้มือ นั้นทำบางสิ่งอยู่

มือของเขาจะได้เรียนรู้ว่าการทำกิจกรรมนั้น มือต้องมีการเคลื่อนไหวอย่างไร เมื่อเวลาผ่านไป เด็กอาจจะต้องการทำกิจกรรมนั้นด้วยตนเอง เด็กที่มองเห็น

มีโอกาสเห็นคนอื่น ๆ ที่กำลังทำสิ่งต่าง ๆ ส่วนเด็กที่คาดเดาหุนวกรจำเป็นต้องมีโอกาสที่คล้ายกันในการ “ดู” การกระทำก่อนที่จะได้ลงมือทำกิจกรรมนั้นด้วยตัวเอง

รูปที่ 10: คุณครู และเด็กชายตัวน้อยกำลังนั่งอยู่ที่โต๊ะในห้องเรียน เด็กน้อยวางมือของตนลงบนมือของคุณครู ในขณะที่ครูใช้ดินสอเขียนภาพลงบนกระดาษ ซึ่งเปรียบเสมือนเด็กน้อยกำลัง “จ้องมอง” คุณครูในขณะที่ครูกำลังวาดรูป ครูกำลังแสดงให้เด็กน้อยเห็นว่าครูวาดรูปได้อย่างไร

11. เด็กส่วนใหญ่เรียนรู้ภาษาโดยการฟังคำพูดจำนวนมาก ในระหว่างการพูดคุยตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และค่อย ๆ เริ่มเข้าร่วมการพูดคุยด้วย

การเรียนรู้ภาษามีใช้เรื่องง่ายสำหรับเด็กตาบอดหูหนวก เด็กบางคนต้องการภาษามือสัมผัสเพื่อเข้าถึงข้อมูล ด้วยรูปแบบ การสัมผัสมือของผู้อื่นในขณะที่ใช้ภาษามือ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับเด็กตาบอดหูหนวก

รูปที่ 11: เด็กหญิงตัวน้อยกำลังนั่งหันหน้าให้กับคุณครูของเธอ เธอใช้มือสัมผัสมือของคุณครูที่กำลังส่งภาษามือว่า “ต้องการอีก” เด็กน้อยคนนี้ได้เรียนรู้ที่จะยื่นมือออกมาสัมผัสกับมือที่กำลังแสดงภาษามือ เธอแสดงให้เห็นถึงความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับคำพูดและภาษา

12. ตระหนักถึงสิ่งที่มือของคุณสื่อสารทุกครั้งที่คุณสัมผัส

เมื่อคุณเป็นเพื่อนกับคนตาบอดหูหนวก คุณคงได้เรียนรู้ว่ามือของคุณสามารถสื่อสารถึงความรู้สึกและเจตนาที่หลากหลายได้ เด็กหลายคนที่ตาบอดหูหนวกมีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกของคนที่แตะต้องพวกเขา ช่วยให้เขารู้ว่ามือของคุณพูดอะไรเมื่อเขาได้สัมผัส

รูปที่ 12: เด็กหญิงตัวน้อยและคุณครูกำลังนั่งอยู่ด้วยกันบนพื้นหญ้า เท้าของเธออยู่ในกะละมังโลหะที่มีลูกบอลอยู่ในนั้น เด็กน้อยเอนตัวพิงกับตัวของคุณครู เธอวางมือซ้ายไว้ในอุ้งมือที่เปิดกว้างของคุณครู มือซ้ายของคุณครูวางประคองอย่างอบอุ่นอยู่บนหลังของเด็กน้อย

“บุคคลตาบอดหูหนวก มีหลายสิ่งที่จะสอนคนรอบข้างเกี่ยวกับการสัมผัส มือ ภาษากาย และวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตนเอง เราในฐานะเพื่อนของคนตาบอดหูหนวก มีอะไรที่ต้องเรียนรู้จากการสนทนากับพวกเขาเหล่านี้อีกมากมาย ”

เอกสารอ้างอิง

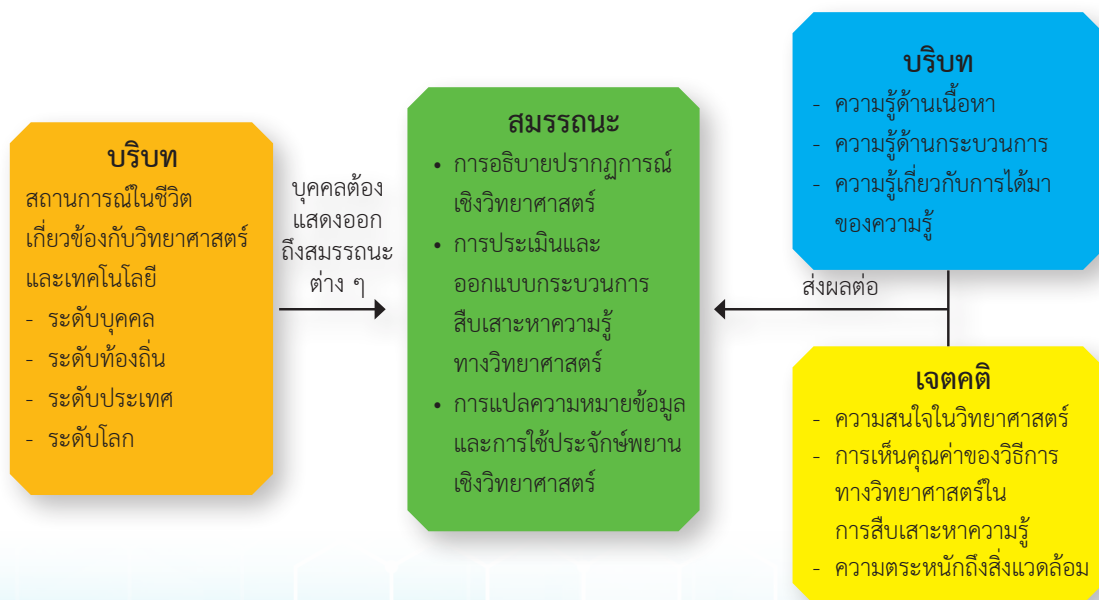
Miles, B. (2003, October). *Talking the language of the hands to the hands*. DB-Link: The National Information Clearinghouse on Children Who Are DeafBlind. Monmouth, Oregon. Retrieved: documents.nationaldb.org/products/hands.pdf

แนวทางการประยุกต์ใช้คำถามจากข้อสอบ PISA เพื่อพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ดร.ณัฐา เพชรบุญ

สำนักทดสอบทางการศึกษา

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้ได้ทั้งกระบวนการและความรู้ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด รวบรวม และองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง มีทักษะที่สำคัญทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการค้นคว้าและสร้างความรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถพัฒนากระบวนการคิดและความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบโครงสร้างการประเมินการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA ดังนี้

แผนภาพ กรอบการประเมินการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ PISA 2015

PISA ประเมินการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Competencies) และนิยามการประเมินสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นการประเมินความสามารถของนักเรียนในการทำสิ่งต่อไปนี้

- การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์
- การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์
- การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์

ซึ่งข้อคำถามจากข้อสอบ PISA ที่ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) อนุญาตให้เผยแพร่ นั้น ได้ออกแบบคำถามมาเพื่อประเมินสมรรถนะทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น บทความนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อการนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้คำถามจากข้อสอบ PISA ด้านการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์สู่การตั้งคำถามเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การพิจารณาข้อคำถามและการวิเคราะห์คุณลักษณะเฉพาะของข้อสอบ PISA จะทำให้นำไปสู่การออกแบบคำถามเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดที่สอดคล้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ระหว่างเรียน (Formative Assessment) และการประเมินการเรียนรู้แบบสรุปรวม (Summative Assessment) ซึ่งมีแนวทางดังต่อไปนี้

แนวทางการประยุกต์ใช้

เพื่อให้การใช้คำถามจากข้อสอบ PISA สอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ในตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อคำถามและลักษณะเฉพาะของข้อสอบ PISA

ข้อสอบ PISA ที่ OECD อนุญาตให้เผยแพร่ได้ (PISA Released Items) มีข้อมูลสำคัญประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

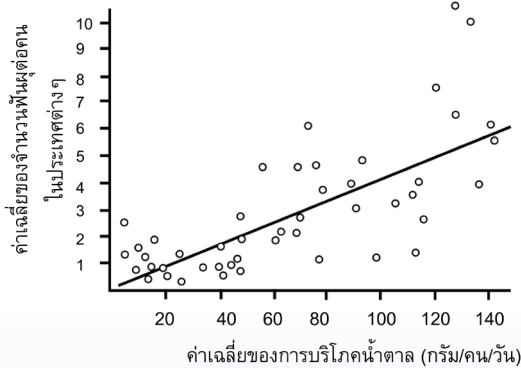
แผนภาพ ลักษณะเฉพาะของข้อสอบ PISA ที่ OECD อนุญาตให้เผยแพร่ได้

สำหรับข้อสอบ PISA ซึ่งเป็นข้อสอบอิงสถานการณ์นั้น 1 บริบท จะประกอบด้วยหลายสถานการณ์และหลายคำถามที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และในแต่ละข้อคำถาม ก็จะมีแนวทางการให้คะแนนของข้อสอบ PISA จะแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ คะแนนเต็ม คะแนนบางส่วน และไม่มีคะแนน รวมทั้งลักษณะเฉพาะของข้อสอบ อันเป็นเสมือนพิมพ์เขียวของข้อสอบที่มีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายวิธีการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พันธุ์

บริบท

กราฟต่อไปนี้ แสดงถึงการบริโภคน้ำตาลและจำนวนของฟันผุในประเทศต่างๆ แต่ละประเทศแสดงด้วยจุดบนกราฟ

สถานการณ์

แนวการให้คะแนน

คำถาม

คำถามที่ 2 : พันธุ์

ข้อมูลจากกราฟสนับสนุนข้อความใดต่อไปนี้

1. ในบางประเทศ คนแปรงฟันบ่อยครั้งกว่าประเทศอื่น
2. ยิ่งคนกินน้ำตาลมาก อัตราเกิดฟันผุก็ยิ่งมากขึ้น
3. เมื่อไม่กี่ปีมานี้ อัตราของการเกิดฟันผุเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ
4. เมื่อไม่กี่ปีมานี้ การบริโภคน้ำตาลเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ

คะแนนเต็ม

ข้อ 2. ยิ่งคนกินน้ำตาลมาก

อัตราเกิดฟันผุก็ยิ่งมากขึ้น

ไม่มีคะแนน

คำตอบอื่น ๆ

ลักษณะเฉพาะของข้อสอบ

สมรรถนะ : การใช้ประจักษ์พยานทางวิทยาศาสตร์

ความรู้ : การอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์

(ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์)

การใช้ความรู้ : สุขภาพ

สถานการณ์ : ส่วนตัว

ลักษณะของข้อสอบ : เลือกตอบ

คำร้อยละ

ประเทศ	% ตอบถูก
ไทย	33.76

หมายเหตุ: เป็นข้อสอบที่ใช้เฉพาะการทดลองภาคสนามจึงไม่มีข้อมูลของประเทศอื่น

แผนภาพ ตัวอย่างข้อสอบ PISA ที่ OECD อนุญาตให้เผยแพร่ได้

เมื่อพิจารณาลักษณะเฉพาะของข้อสอบจะพบว่า ข้อคำถามนี้มุ่งวัดสมรรถนะ “การใช้
 ประจักษ์พยานทางวิทยาศาสตร์” สมรรถนะนี้ PISA ต้องการให้นักเรียนรู้ความหมายและ
 ความสำคัญของการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ และนำมาเป็นพื้นฐานของการคิด การบอกเล่า และ
 การสื่อสาร

จากตัวอย่างบริบท “ฟันผุ” คำถามที่ 2 เป็นคำถามที่นักเรียนต้องใช้ “ทักษะการตีความหมาย
 ข้อมูลและลงข้อสรุป” เพื่อการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่ง
 ในข้อสอบข้อนี้ หลักฐานเชิงประจักษ์ หมายถึง กราฟที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน คือ
 จำนวนฟันผุต่อคน และการบริโภคน้ำตาลแล้วนำมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน สื่อสารในรูปแบบกราฟ
 ที่ง่ายต่อความเข้าใจ ดังนั้น ครูผู้สอนก็สามารถหยิบใช้คำถามลักษณะนี้ได้หากต้องการกระตุ้นให้
 ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม “อธิบายความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์”

2. วิเคราะห์ตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า กรอบโครงสร้างการประเมินของ PISA ด้านการรู้เรื่อง
 วิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ดังนั้นการวิเคราะห์
 ตัวชี้วัดที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้สอดคล้องตามลักษณะเฉพาะของข้อสอบที่ระบุไว้ ก็จะสามารถ
 นำคำถามจากข้อสอบ PISA มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามในชั้นเรียนอย่างหลากหลาย
 อีกทั้งยังสามารถพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงของนักเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ระบุพฤติกรรมการเรียนรู้
 สอดคล้องกับสมรรถนะด้าน “การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยาน
 เชิงวิทยาศาสตร์”

สาระ	มาตรฐาน	ชั้น	ตัวชี้วัด	พฤติกรรม
วิทยาศาสตร์กายภาพ	ว 2.1	ม.1	10. อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่าง พลังงานความร้อน กับการเปลี่ยนแปลง ของ สสารโดยใช้หลักฐานเชิง ประจักษ์และแบบจำลอง	อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างปรากฏการณ์ A กับ B โดยใช้หลักฐานเชิง ประจักษ์และแบบจำลอง

สาระ	มาตรฐาน	ชั้น	ตัวชี้วัด	พฤติกรรม
วิทยาศาสตร์กายภาพ	ว 2.1	ป.5	3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสสารเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	วิเคราะห์ปรากฏการณ์ A โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์
	ว 2.2	ม.2	1. พยากรณ์การเคลื่อนที่ของวัตถุที่เป็นผลของแรงลัพธ์ที่เกิดจากแรงหลายแรงที่กระทำต่อวัตถุในแนวเดียวกันจากหลักฐานเชิงประจักษ์	พยากรณ์ ปรากฏการณ์ A ที่เป็นผลของปรากฏการณ์ B จากหลักฐานเชิงประจักษ์

คำว่า “อธิบาย” ในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายความว่า การกล่าวถึงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และมีข้อมูล หรือประจักษ์พยานอ้างอิง จะเห็นได้ว่า ทั้ง 3 ตัวชี้วัดจากตัวอย่างข้างต้นเกี่ยวข้องกับสมรรถนะการใช้ประจักษ์พยานทางวิทยาศาสตร์ในการแสดงความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ด้วยการกล่าวถึงเรื่องราวอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลอ้างอิง ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างหลักฐานเชิงประจักษ์รูปแบบต่าง ๆ อันเกิดจากกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็น การสังเกต การทดลอง สร้างแบบจำลอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องตระหนักอย่างยิ่ง จึงจะนำไปสู่การคัดสรรหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบเจอในโลกแห่งความเป็นจริงมาให้นักเรียนใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ต่อไปได้

3. คัดเลือกข้อคำถามที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการประยุกต์ใช้

ข้อคำถามตามแนวทางการประเมิน PISA ด้านการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ จะไม่มีข้อคำถามใดเลยที่สามารถหาคำตอบได้จากการสืบค้นข้อมูลจากเนื้อความในสถานการณ์ของข้อสอบ ดังนั้น คำถามตามแนวการประเมิน PISA จึงเป็นคำถามประเมินทักษะการคิดขั้นสูง ในความสามารถของนักเรียนในการทำสิ่งต่อไปนี้

การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์

สาระ	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
สร้างคำอธิบายที่สมเหตุสมผล	เขียนอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้หลักการวิทยาศาสตร์	• เกิด ปรากฏการณ์ A เพื่ออะไร
		• ทำไมการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ A จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์.....
		• จงให้เหตุผลหนึ่งข้อว่าทำไมจึงแนะนำ.....
บรรยายหรือตีความ	บรรยาย ตีความ คาดการณ์หรือพยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	• ข้อใดอธิบายถึงการเกิดปรากฏการณ์ A
		• จงอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลง ปรากฏการณ์ A ที่เกิดขึ้นกับสาร B
		• จะเกิดอะไรขึ้นกับปรากฏการณ์ A
ระบุข้อความที่สมเหตุสมผล	ระบุว่า คำบรรยาย คำอธิบายในสถานการณ์ใดที่สมเหตุสมผลตาม หลักการทางวิทยาศาสตร์ คำคาดการณ์จะเป็นไปได้หรือไม่ ด้วยเหตุผลอะไร	• ข้อความใดต่อไปนี้เป็นหน้าที่.....
		• เหตุผลใดเป็นคำอธิบายความกังวลนี้ได้ดีที่สุด

การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

บุคคลที่รู้เรื่องวิทยาศาสตร์ต้องมีความสามารถในการประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับโลกธรรมชาติ

จากสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ข้อสอบ PISA จึงใช้สถานการณ์และคำถามเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงสมรรถนะเหล่านั้น

การประเมินและการออกแบบฯ	พฤติกรรม	ตัวอย่างคำถาม
ระบุปัญหาที่ต้องการสำรวจตรวจสอบจากการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้	ระบุปัญหา	- การทดลองนี้ต้องการตอบคำถามอะไร
		- จากการทดลองดังกล่าว มีนาและदनัยพยายามหาคำตอบของคำถามข้อใดต่อไปนี
แยกแยะได้ว่า ประเด็นปัญหาหรือคำถามใด สามารถตรวจสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์	แยกแยะ	- คำถามเหล่านี้สามารถตอบโดยการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ได้หรือไม่
		- คำถามต่อไปนีสามารถตอบโดยการทดลองทางวิทยาศาสตร์ได้
		- คำกล่าวอ้างใด สามารถทดสอบในห้องปฏิบัติการได้
เสนอวิธีสำรวจตรวจสอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้	เสนอวิธี	- ถ้าต้องการทดสอบ _____ ควรทดสอบการทดลองคู่ใด
		- นาย A ควรทำอะไรกับ สสาร B ถ้าพบว่ามีการปรากฏการณ์ C ที่ยังทำให้เป็นอันตราย
ประเมินวิธีสำรวจตรวจสอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้	ประเมินวิธี	- การออกแบบการทดลองใดต่อไปนีดีที่สุด

การประเมิน และการออกแบบฯ	พฤติกรรม	ตัวอย่างคำถาม
บรรยายและประเมินวิธีการต่าง ๆ ที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ในการยืนยัน ถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลและ ความเป็นกลาง และการสรุปอ้างอิง จากคำอธิบาย	บรรยาย ประเมิน สรุปอ้างอิง	- จงเลือกคำตอบและคำอธิบายที่มีข้อมูลสนับสนุน จากบทความ
		- เพราะเหตุใดนักวิทยาศาสตร์จึงทำให้เกิด ปรากฏการณ์ A - จงเลือกคำตอบหรือคำอธิบายที่มีข้อมูลสนับสนุน จากบทความ
		- จงอธิบายถึงข้อดีและข้อเสียอย่างละ 1 ข้อ ของ ปรากฏการณ์ A เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ B

การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์

สมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและใช้ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึง การที่บุคคลต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินข้อมูล คำกล่าวอ้าง และข้อโต้แย้ง และลงข้อสรุปทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม

การแปลความหมายข้อมูลฯ	พฤติกรรม	ตัวชี้วัด
แปลข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบ หนึ่งไปสู่อารมณ์แบบอื่น	แปลข้อมูล นำเสนอรูปแบบอื่น	- จงเขียนคำบรรยายภาพของการ์ตูนสำหรับเพื่อน
		- จงใช้ข้อมูลจากแผนผัง เพื่อยกตัวอย่างการเกิด ปรากฏการณ์ A
วิเคราะห์และแปลความหมาย ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป	วิเคราะห์ แปลความ ลงข้อสรุป	- ข้อสรุปเหล่านี้ถูกต้องตามข้อมูลที่ได้จากกราฟหรือไม่
		- นักเรียนจะเปลี่ยน.....อย่างไรเพื่อให้กว่าเดิม
		- ข้อสรุปต่อไปนี้จะสามารถสรุปจากกราฟข้างบน ได้หรือไม่

การแปลความหมายข้อมูลฯ	พฤติกรรม	ตัวชี้วัด
ระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	ระบุ ให้เหตุผล	- ข้อเสนอเทคโนโลยีในตารางที่แสดงการเกิดปรากฏการณ์ A
		- เหตุผลเหล่านั้น เป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์หรือไม่
ประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาหลากหลาย	ประเมิน	จูงใจตัวอย่างว่า กราฟส่วนใดไม่สนับสนุนข้อสรุปของนาย A

ดังนั้น การประยุกต์ใช้จากข้อสอบ PISA จึงไม่ได้จำกัดอยู่ที่ตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น แต่ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับชั้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะช่วยให้ครูผู้สอนมีคลังคำถามเพื่อการพัฒนาการคิดขั้นสูงไปใช้ในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ได้อย่างหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการการสร้างข้อสอบวัดสมรรถนะการรู้เรื่อง (Literacy) ตามแนวทางการประเมิน PISA 2018 เพื่อบริการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ครั้งที่ 1 สร้างข้อสอบวัดสมรรถนะการรู้เรื่องตามแนวทางการประเมิน PISA 2018. กรุงเทพมหานคร. (เอกสารอัดสำเนา)
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). ตัวอย่างข้อสอบการประเมินผลนานาชาติ PISA และ TIMSS: วิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.scimath.org/ebook-science/item/8923-2018-10-01-01-59-16> (15 ธันวาคม 2562)

DeManIn Model

รูปแบบแนวทางเลือกการบริหารในยุค THAILAND 4.0

ดร.พัชรกรณ์ มาสุวัตร์
โรงเรียนชุมชนบ้านหนองวัง

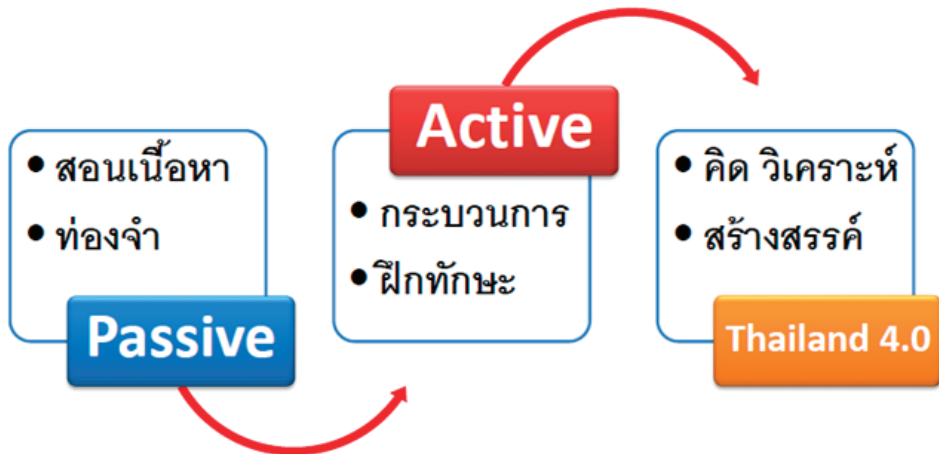
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายแก้ปัญหาการใช้ Internet ของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยการยกเลิกระบบเครือข่าย Internet ตามโครงการ MOENet ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจะพัฒนาระบบเครือข่าย UniNet ให้เป็นระบบหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 ระบบ Internet มีความสำคัญมากในการศึกษายุค 4.0 นี้ เนื่องจาก Internet เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษาเรียนรู้ สามารถทดแทนตำรา เอกสาร หนังสือที่มีในห้องสมุด ซึ่งบางเล่มยังไม่ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน แต่ความรู้ที่สืบค้นจากระบบ Internet เป็นปัจจุบันและทันสมัยกว่ามาก อาจทำให้ Internet เป็นครูแทนครูในปัจจุบันก็ได้ อีกทั้งยังสามารถย่อโลกได้ภายในพริบตา รู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก และเตรียมรับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นลดการสูญเสีย หรือวางแผนเตรียมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้อย่างสูงสุด แต่ทั้งนี้ผู้ใช้ต้องเป็นผู้ที่ใช้เป็น เลือกศึกษาในส่วนที่ควรศึกษาที่

นำความรู้มาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง จนถึงประเทศชาติอย่างสูงสุด ไม่นำมาใช้ให้เกิดความเสียหายหรือทำลายชาติ ต้องเรียนรู้เป็นคิด วิเคราะห์แยกแยะความรู้ที่ได้ว่า สิ่งใดควรรับ สิ่งใดไม่ควรรับแล้วปรับมาใช้ให้เป็นประโยชน์

สถานศึกษาเป็นหน่วยย่อยในการสร้างคน มีความพร้อม ความรู้ต่าง ๆ พร้อมเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 เพียงการพัฒนาระบบ Internet ไม่เพียงพอต่อการเป็น Education 4.0 สถานศึกษาต้องวางแผนกระบวนการของการศึกษาให้เป็นพื้นที่ของขับเคลื่อนร้อยรัดสู่อนาคตอย่างเหมาะสม ทุกฝ่ายพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เน้นผลงานสู่นวัตกรรม หหมดสมัยการทำงานแบบรุ่นต่อรุ่น การเลียนแบบผลงาน การลอกการบ้านเพื่อน คำถามที่มีคำตอบตายตัว สถานศึกษาต้องยกระดับความคิดของนักเรียนให้คิดเป็น วิเคราะห์ได้ เกิดนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์/ความรู้ใหม่จากการเรียนรู้ มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพัฒนาชาติให้เทียบเท่าประเทศต่าง ๆ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทำให้ประเทศไทยเป็น Thailand 4.0 อย่างแท้จริง

Passive to Active

(ดวง อันทะไชย:2559)

ที่มา : <https://www.cpw.ac.th/CPW.../knowledge147201721320160824134013.pdf>

สถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 การพัฒนาระบบ Internet เป็นเพียงสื่ออย่างหนึ่งที่สำคัญจำเป็นในเบื้องต้น ต้องดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมให้พร้อมและทันต่อความต้องการในยุคสมัยนี้ ส่วนการพัฒนาให้เป็น Education 4.0 ให้ทันต่อ Thailand 4.0 คือ กระบวนการที่เน้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ที่สร้างสรรค์ ก้าวผ่านกระบวนการเดิม ๆ ดำเนินการให้เกิดพฤติกรรมที่มีทักษะอันพึงประสงค์ คิดได้ วิเคราะห์เป็น คิดอย่างสร้างสรรค์ การดำเนินการด้วยการระเบิดจากข้างในด้วยรูปแบบ DeManIn Model เป็นรูปแบบทางเลือกในการดำเนินการง่าย ๆ ที่สามารถประยุกต์ใช้ตามบริบทต่าง ๆ เตรียมความพร้อมเข้าสู่ Thailand 4.0 ดังนี้

ประการแรก มุ่งสู่การพัฒนา (Development) คือกระบวนการที่ต้องการผลการพัฒนานำไปต่อยอดให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งปัจจุบันการพัฒนามีหลายวิธี แต่การนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทในภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกัน ในฐานะบุคลากรในสถานศึกษา 4.0 ควรเน้นการสร้างนวัตกรรมหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาอย่างสูงสุด เกิดผลลัพธ์ทางบวก ไม่ใช่การพัฒนาเป็นเพียงการนับชั่วโมง การพัฒนา 4.0 ต้องดูที่ผลลัพธ์จากการต่อยอด เกิดขึ้นมาน้อยเพียงใด หรือมีค่าเป็นศูนย์ นั่นคือเรายังไม่สามารถก้าวเข้าสู่ 4.0 ได้เลย

ทุกองค์กรต้องการเห็นหรือได้รับผลจากการพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลง (Change) และต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก (Positive change) เสมอ จึงเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริง

ผู้บริหาร เป็นผู้นำจึงควรเป็นแบบอย่างในการนำสถานศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เป็นบุคคลสำคัญที่ควรพัฒนา ให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวก หากครูดี เก่ง นักเรียนมีความรู้ความสามารถ แต่ขาดการส่งเสริมจากผู้บริหาร การพัฒนาจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นผู้บริหารต้องระเบิดจากข้างในตนเองเป็นอันดับแรก พัฒนาตนเอง รับการเปลี่ยนแปลง และสร้างผลงานที่เป็นนวัตกรรมต้นแบบให้เป็นที่ประจักษ์ ผู้บริหารที่มีความคิดฉับไว มีทักษะ (Skills) การเชื่อมโยงบูรณาการสูง ประยุกต์ใช้ความรู้ได้ดี รับ-ส่งข่าวสารรวดเร็วและแม่นยำ สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างรวดเร็วในการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาบุคลากร พัฒนานักเรียน รวมทั้งองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ เหล่านี้คือจุดเริ่มต้นในการพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเข้าสู่สังคมในยุค Thailand 4.0

ระบบ Internet เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเพื่อรองรับการปฏิบัติงานในยุค Thailand 4.0 จึงขอแยกการพัฒนาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ อุปกรณ์และผู้ใช้อุปกรณ์ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คือการพัฒนาอุปกรณ์ Thailand 4.0 ระบบ Internet ต้องมีความพร้อมเป็นสาธารณะ สามารถเชื่อมต่อได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นระบบที่ใช้ได้ฟรี และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่าง ๆ ต้องได้มาตรฐาน พร้อมใช้งาน ปัจจุบันอุปกรณ์ที่ใช้ต่อพ่วงกับระบบ Internet มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จนทำให้อุปกรณ์ที่ใช้ในโรงเรียนตกรุ่น ไม่สามารถ Update ให้ทันสมัยได้ หรือบางครั้งสามารถ Update ได้ การปฏิบัติการช้า อีกทั้งตัวก่อนว ไม่ว่าจะเป็นไวรัส Version ต่าง ๆ ทำลายข้อมูลหรืออุปกรณ์มีมากมาย สถานศึกษาต้องมีความพร้อมในการพัฒนาอุปกรณ์ และระบบ Internet จึงจะสามารถเข้าสู่ Thailand 4.0 ได้

ประเด็นที่ 2 คือการพัฒนาผู้ใช้อุปกรณ์ หากอุปกรณ์ทันสมัย มีคุณภาพอย่างดี

มี Internet ที่มีความเร็วสูง แต่ขาดผู้ใช้ที่มีความรู้ความสามารถ อุปกรณ์เหล่านั้นก็ไม่ได้มีความสำคัญอะไรเลย เปรียบเสมือนท่อนไม้ดี ๆ นี่เอง ฉะนั้น ผู้ที่ใช้อุปกรณ์จึงเป็นผู้ที่สำคัญมาก ที่จะพัฒนาอุปกรณ์ให้ทันสมัย พัฒนานักเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด อีกทั้งต้องมีจรรยาบรรณในการใช้ ใช้ให้เป็น เลือกลับคั่นข้อมูลที่มีประโยชน์ Programmer ควรคิดโปรแกรมนวัตกรรมมีประโยชน์ต่อสังคม มากกว่าการคิดโปรแกรมที่ทำให้สังคมเดือดร้อน เสี่ยงต่อความผิดศีลธรรม จรรยาบรรณที่ดีของวัฒนธรรมไทย ฯลฯ เป็นผู้ใช่มุ่งสู่นวัตกรรมทางบวก ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นสังคม Thailand 4.0 ที่แท้จริง

ประการที่สอง เมื่อระเบิดจากข้างใน ด้วยการพัฒนาความพร้อมแล้ว ลำดับต่อไป ควรมุ่งสู่การขับเคลื่อนด้วยการบริหารจัดการ (Management) ให้พร้อมต่อการเป็นสถานศึกษา Thailand 4.0 ซึ่งส่วนใหญ่จะบริหารจัดการตามสถานการณ์ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงการดำเนินการภายใต้ข้อคิดด้วยกระบวนการ RePER ดังต่อไปนี้

1) Regulation & Laws สถานศึกษาเป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ พระราชบัญญัติ กฎกระทรวงต่าง ๆ ในฐานะผู้บริหารต้องศึกษาติดตามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทางด้านการศึกษา ใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการ รวมทั้งกฎหมาย

ภาพ การซ่อมแซม ตรวจสอบระบบ Internet ของโรงเรียนให้ใช้งานได้เป็นปัจจุบัน

ที่ปรับปรุงให้ใช้เป็นปัจจุบัน ซึ่งต้องปฏิบัติตาม กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่กำหนด ไม่พยายามหาวิธีการละเมิด หรือ ละเว้น ละเลยการปฏิบัติ

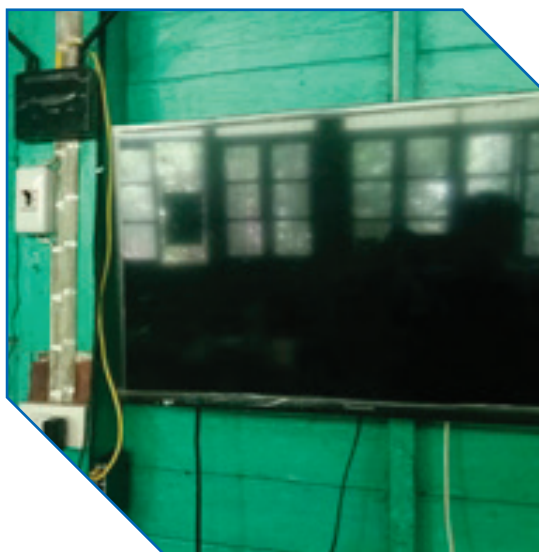
2) Participation การบริหารจัดการ สถานศึกษาโดยยึดการมีส่วนร่วม โดยชี้แจง การดำเนินงานให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการเตรียมการ จนถึง ขั้นตอนการวัดผลประเมินผลสู่การพัฒนา ปรับปรุงต่อไป รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง เข้ามารับรู้ และร่วมคิด เสนอความเห็นใน การตัดสินใจปัญหาสำคัญ เพื่อให้เกิดการร่วมมือ ร่วมใจ ระดมทรัพยากร บัณฑิตสำคัญจำเป็น ในการบำรุงรักษา พัฒนา ช่วยเหลือสถานศึกษา ในทุกด้าน ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการ ตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในการทำงานซึ่งกันและกัน ทำให้ปลอดทุจริตคอร์รัปชัน โปร่งใส พร้อมเป็น สถานศึกษายุค 4.0

3) Ethics คุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมาก ในทุก กระบวนการ โดยอาจใช้พรหมวิหาร 4 ได้แก่ ความมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา โดย พิจารณาตามสถานการณ์ความเหมาะสม สามารถยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ มีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร เคารพสิทธิของผู้อื่น มองเห็นคุณค่าของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นยอมรับในความสามารถของ ผู้ร่วมงาน มีความไว้วางใจผู้ร่วมงานทุกคนถึง

ความรู้ความสามารถในการทำงานให้ประสบ ความสำเร็จ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ให้ การชมเชย มอบรางวัลในคุณค่าที่มีอยู่ในแต่ละ บุคคล ร่วมสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ร่วมงาน มีความตั้งใจ ทุ่เมเท ร่วมมือทำงานให้ประสบ ความสำเร็จสูงสุด ส่งผลเป็นแรงผลักดันให้ บุคลากรตั้งใจทำงานด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ พัฒนานักเรียนให้เป็น นักเรียนที่เก่งและเป็นคนดี ร่วมพัฒนาให้เป็น สถานศึกษายุค 4.0

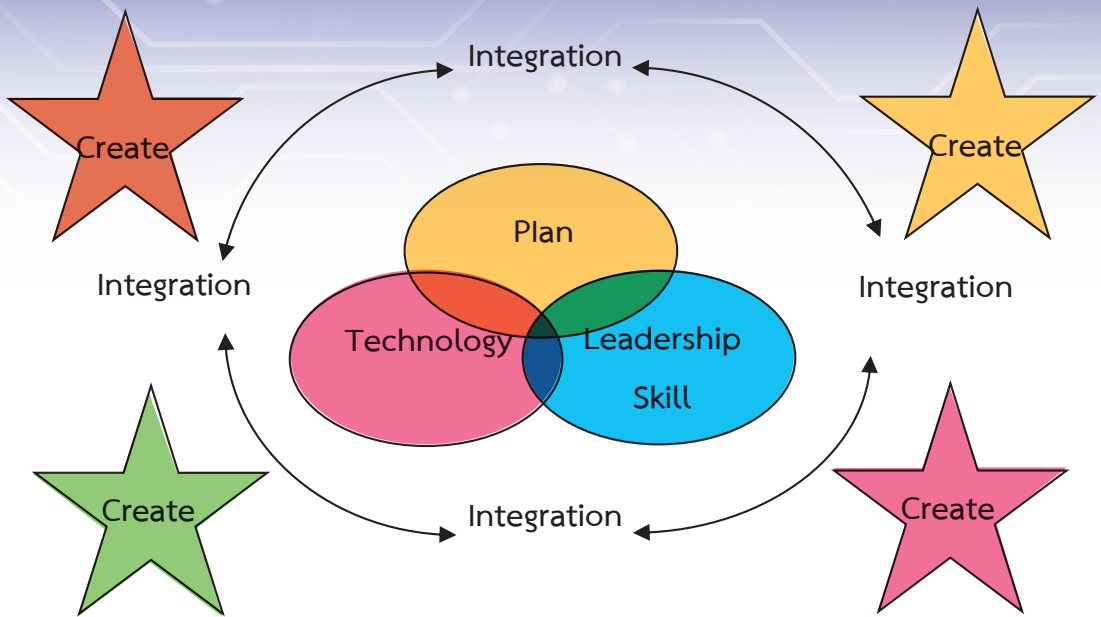
4) Responsibility ความรับผิดชอบ ที่ตระหนักในหน้าที่ ยอมรับผลจากการกระทำที่ เป็นความบกพร่องผิดพลาดที่เกิดขึ้นที่อยู่ใน ความรับผิดชอบ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา พร้อมปรับปรุงแก้ไขทันทีที่มีความเคารพใน ความคิดเห็นที่แตกต่างตามหลักประชาธิปไตย ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น แนวทางในการดำเนินงาน เพื่อระวังข้อผิดพลาด ที่เกิดขึ้นใช้การบริหารเชิงระบบ ได้แก่ ปัจจัย นำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และการป้อนกลับ (Feedback) เป็น กระบวนการควบคุมความคุ้มค่าในการดำเนินงาน การลงทุน และตรวจสอบผลลัพธ์ถึงความคุ้มค่า เกิดคุณภาพสูงสุด ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นเลิศ ในยุค 4.0

ประการที่สาม สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุด ของ Thailand 4.0 คือ การสร้างนวัตกรรม (Innovation)

ภาพ การบริหารจัดการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการใช้เทคโนโลยี

สถานศึกษาในปัจจุบันอยู่บนเส้นทางเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างไม่สิ้นสุด ผู้บริหารต้องสามารถมองเห็นทางไปข้างหน้า และวางแผน (Plan) ไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างแม่นยำ ภายใต้การใช้เทคโนโลยี (Technology) ที่ทันสมัยในการสร้างนวัตกรรม ภายใต้ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skill) ที่ครอบคลุมทุกด้านนำมาบูรณาการ (Integration) ให้เกิดผลงานที่สร้างสรรค์ (Create) ซึ่งเป็นการสร้างงานให้เป็นนวัตกรรมให้ทันต่อยุค Thailand 4.0 และศตวรรษที่ 21 โดยขอเสนอเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นเลิศด้วยกระบวนการ PTLIC ดังนี้

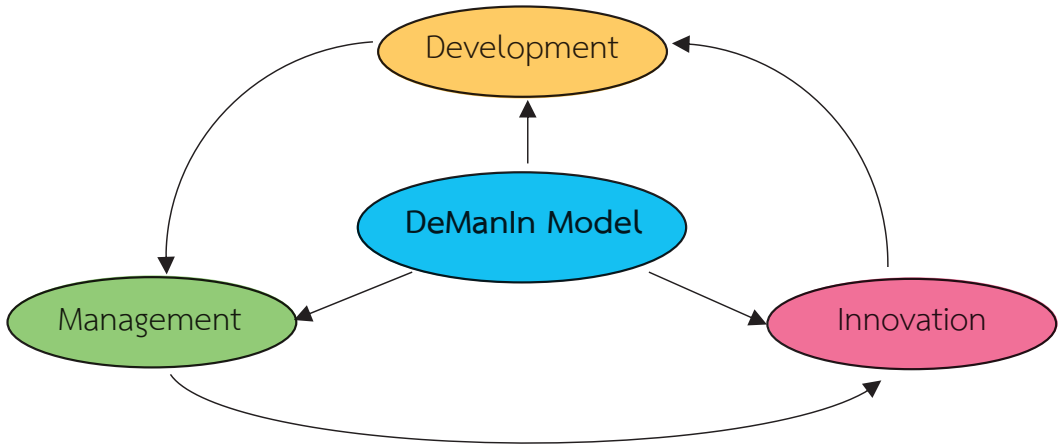

แผนภาพ กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นเลิศ PTLIC เตรียมพร้อมรับ Thailand 4.0

ภาพ การกำจัดขยะ (Zero Waste School) : บ่อผลิตแก๊สชีวภาพ พลังงานทดแทน เป็นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยได้รับความร่วมมือจากบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) องค์การบริหารส่วนตำบลคงขี้เหล็ก และผู้รู้ (ปราชญ์ชาวบ้าน) ในชุมชนเขตบริการ ของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองข่วง เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานของหน่วยงานต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นรูปแบบกระบวนการหนึ่ง ที่เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับ Thailand 4.0 ได้แก่ DeManIn Model คือ รูปแบบการปฏิบัติตนภายใต้ทักษะสำคัญรอบด้านให้เป็นคนดีพร้อมในการทำงานโดยการระเบิดจากข้างในผ่านเทคนิคกระบวนการต่าง ๆ มุ่งสู่การเกิดนวัตกรรมตามบริบทที่แตกต่าง โดยการพัฒนา (Development) การบริหารจัดการ (Management) และการสร้างนวัตกรรม (Innovation) อีกทั้งยังสามารถเป็นรูปแบบวงจรในการพัฒนาได้อีกด้วย ซึ่งสามารถแสดงรูปแบบได้ดังนี้

แผนภาพ รูปแบบแนวทางการดำเนินการแบบ DeManIn Model

ความพร้อมของสถานศึกษาในการก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 สามารถเลือกใช้รูปแบบหลากหลายในการพัฒนาความพร้อมของสถานศึกษา และนำสถานศึกษาให้ก้าวไปอย่างเป็นระบบ มีความมั่นคงเป็น Education 4.0 ส่วนในครั้งนี เป็นการใช้การดำเนินการบริหารจัดการในรูปแบบของ DeManIn Model ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นการปูพื้นฐาน เพื่อเตรียมรับการต่อยอดให้เป็น School 4.0 สนับสนุนการศึกษาให้พร้อมต่อการเข้าสู่การเป็น Thailand 4.0 อย่างสมบูรณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดวง อันทะไชย. (2559). *ทิศทางการศึกษาไทย*. สืบค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.cpw.ac.th/CPW.../knowledge-147201721320160824134013.pdf>.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). *การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2561, จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=46211&Key=news_Teerakiat.

บนเส้นทางของความภาคภูมิใจ แห่งการพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนภาษาไทย:

ศึกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนา การเรียนการสอนภาษาไทย ประสบความสำเร็จ ประจำปี 2561

ดร.ดวงใจ บุญยะภาส

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สืบเนื่องจากเมื่อ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานและทรงอภิปรายเรื่อง “ปัญหาการใช้ คำไทย” ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในครั้งนั้นทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่ง (กระทรวงวัฒนธรรม, 2547) ความว่า

“ภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือ เป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งสวยงามอย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศนั้นมีภาษาของเราเอง ซึ่งต้องหวงแหน...”

“...เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองมาแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้...”
ซึ่งต่อมารัฐบาลไทยได้ประกาศให้วันที่ 29 กรกฎาคม ของทุกปี เป็น “วันภาษาไทยแห่งชาติ”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญ
 ของภาษาไทยว่าเป็นเอกลักษณ์และสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย จึงได้จัดโครงการ
 รักภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติขึ้น เป็นประจำทุกปี โดยมีกิจกรรมสำคัญของโครงการ
 คือ การคัดเลือกศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้ส่งเสริมและพัฒนการเรียนรู้
 การสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ จากคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 นี้ มีศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 ที่ได้รับคัดเลือกให้รับรางวัล จำนวน 9 รางวัล ระดับยอดเยี่ยม 1 รางวัล ระดับดีเด่น 2 รางวัล
 ระดับดี 3 รางวัลและระดับชมเชย 3 รางวัล และจากการทำงานด้วยความตั้งใจจริงของศึกษานิเทศก์
 ผู้รับรางวัล อันแสดงถึงเกียรติยศของการทำงานด้านภาษาไทยดังกล่าว จึงควรค่าแก่การนำตัวอย่าง
 ผลงานของผู้ที่ได้รับรางวัลมาเผยแพร่เป็นแบบอย่างให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
 ด้านภาษาไทยต่อไป เพื่อถ่ายทอดผลงานอันเกิดจากการทำงานที่ต้องอาศัยความมุ่งมั่น และระยะ
 เวลาอันยาวนานในการบ่มเพาะประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งนี้หวังว่าเรื่องราวนี้จะมีส่วนช่วยสร้าง
 แรงบันดาลใจให้กับศึกษานิเทศก์ภาษาไทยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในการพัฒนา
 คุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ศึกษานิเทศก์ ยอดเยี่ยม... รางวัลสูงสุด แห่งความภาคภูมิใจ

นายบุญเจริญ บุญเชิด

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

**“นวัตกรรมการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยที่หลากหลาย
บนฐานของงานวิจัยที่ต่อเนื่อง”**

ด้วยการทำงานแบบเจาะลึกถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงผนวกกับการสร้างนวัตกรรม
การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยบนฐานของการวิจัย นับเป็นจุดเด่นในการทำงาน
ของศึกษานิเทศก์บุญเจริญ บุญเชิด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
ที่ทำให้ปรากฏผลงานเป็นที่ประจักษ์ ดังจะเห็นได้จากการที่นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และใช้ภาษาไทย
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีผลการประเมินผู้เรียนระดับชาติ ได้แก่ ผลการทดสอบความสามารถ
พื้นฐานของผู้เรียน (National Test : NT) ด้านภาษา และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ
ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) อยู่ในระดับที่น่าพอใจมาอย่าง
ต่อเนื่อง และด้วยผลงานดังกล่าวจึงส่งผลให้ได้รับรางวัลศึกษานิเทศก์ส่งเสริมและพัฒนาศึกษา
การสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ ระดับยอดเยี่ยม ประจำปี 2561 ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาโครงการพัฒนาความสามารถด้านภาษา (Literacy) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำหรับนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวันโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบ “ดาวเจ็ดดวง”

ดวงที่ 1 สร้างความตระหนัก

- 1) ประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน
- 2) กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง
- 3) เลือกแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสม

ดวงที่ 2 รู้หลักการหลากหลายวิธี

- 1) ประชุมปฏิบัติการ (เครือข่ายวิชาการ โรงเรียนในสังกัด)
- 2) อบรมการสร้างสื่อ นวัตกรรมและชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสอนการอ่านและการเขียนภาษาไทย

ดวงที่ 3 สุ่วิถีการปฏิบัติ

- 1) ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนนิเทศติดตาม ดูแลอย่างใกล้ชิด
- 2) ศึกษานิเทศกันนิเทศ ติดตาม ส่งเสริม ชี้แนะ

ดวงที่ 4 พัฒนานวัตกรรม

- 1) กำหนดแนวทางการพัฒนานวัตกรรม
- 2) สร้างและพัฒนานวัตกรรมและชุดฝึกอบรม
- 3) นำนวัตกรรมไปใช้ (เช่น ฉากภาพวัฒนธรรม หนังสือเล่มใหญ่ รูปแบบการสอนทวิภาษา ฯลฯ)

ดวงที่ 5 นำสู่ความเป็นเลิศ

- 1) ครูสร้างนวัตกรรมที่เป็นเลิศ
- 2) โรงเรียนสรรหานวัตกรรมระดับโรงเรียน
- 3) ศึกษานิเทศกันนิเทศ ติดตาม และจัดการแข่งขันนวัตกรรมที่เป็นเลิศ

ดวงที่ 6 ก่อเกิดการวิจัย

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยดีเด่น และผลงานการสอนดีเด่น
- 2) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำผลการวิจัยพัฒนาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 3) ครูผู้สอนจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

ดวงที่ 7 ผดุงไว้เชิดชูเกียรติให้ยั่งยืน

- 1) โรงเรียนสร้างเครือข่ายพัฒนาต่อเนื่อง
- 2) เครือข่ายวิชาการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายกย่องเชิดชูเกียรติ ครู นักเรียน ผู้บริหาร ที่มีผลงานดีเด่น

2. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมที่เป็นเลิศความสามารถด้านภาษา (Literacy) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กิจกรรมที่ 1 เริ่มต้นค้นวิเคราะห์

- 1) ประชุมคณะทำงานชี้แจงความสำคัญในการสร้างพัฒนาสื่อ
- 2) ศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมการผลิตสื่อ
- 3) ปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาสื่อภาษาไทย

กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหา

- 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาความจำเป็นในการผลิตสื่อภาษาไทย
- 2) จัดทำสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย

กิจกรรมที่ 3 สานฝันสู่เป้าหมาย

- 1) สร้างสื่อนวัตกรรมการสอนภาษาไทย
- 2) นำสื่อนวัตกรรมไปใช้
- 3) ปรับปรุงและพัฒนาสื่อ
- 4) จัดทำนวัตกรรม “แนวทางการพัฒนาความสามารถด้านภาษา (Literacy) การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กิจกรรมที่ 4 ขยายงานการศึกษา

- 1) ออกแบบการสร้างสื่อนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง
- 2) จัดทำสื่อนวัตกรรมที่มีคุณภาพ

กิจกรรมที่ 5 พาสู่ความสำเร็จ

- 1) ประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานพัฒนาสื่อนวัตกรรม “แนวทางการพัฒนาความสามารถด้านภาษา (Literacy) การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3”
- 2) ครูผู้สอนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาสื่อนวัตกรรมที่ประสบผลสำเร็จ
- 3) ถอดบทเรียนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาสื่อนวัตกรรมที่ประสบผลสำเร็จ
- 4) วิจัยและพัฒนาสื่อ และจัดทำรายงานผลการพัฒนาสื่อนวัตกรรม “แนวทางการพัฒนาความสามารถด้านภาษา (Literacy) การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3”

**“ทำงานอิง
มาตรฐานวิชาชีพ
เป็นประทีปส่องทาง
สู่ความสำเร็จ”**

นางสาวสายสวลี วิทยาภัก

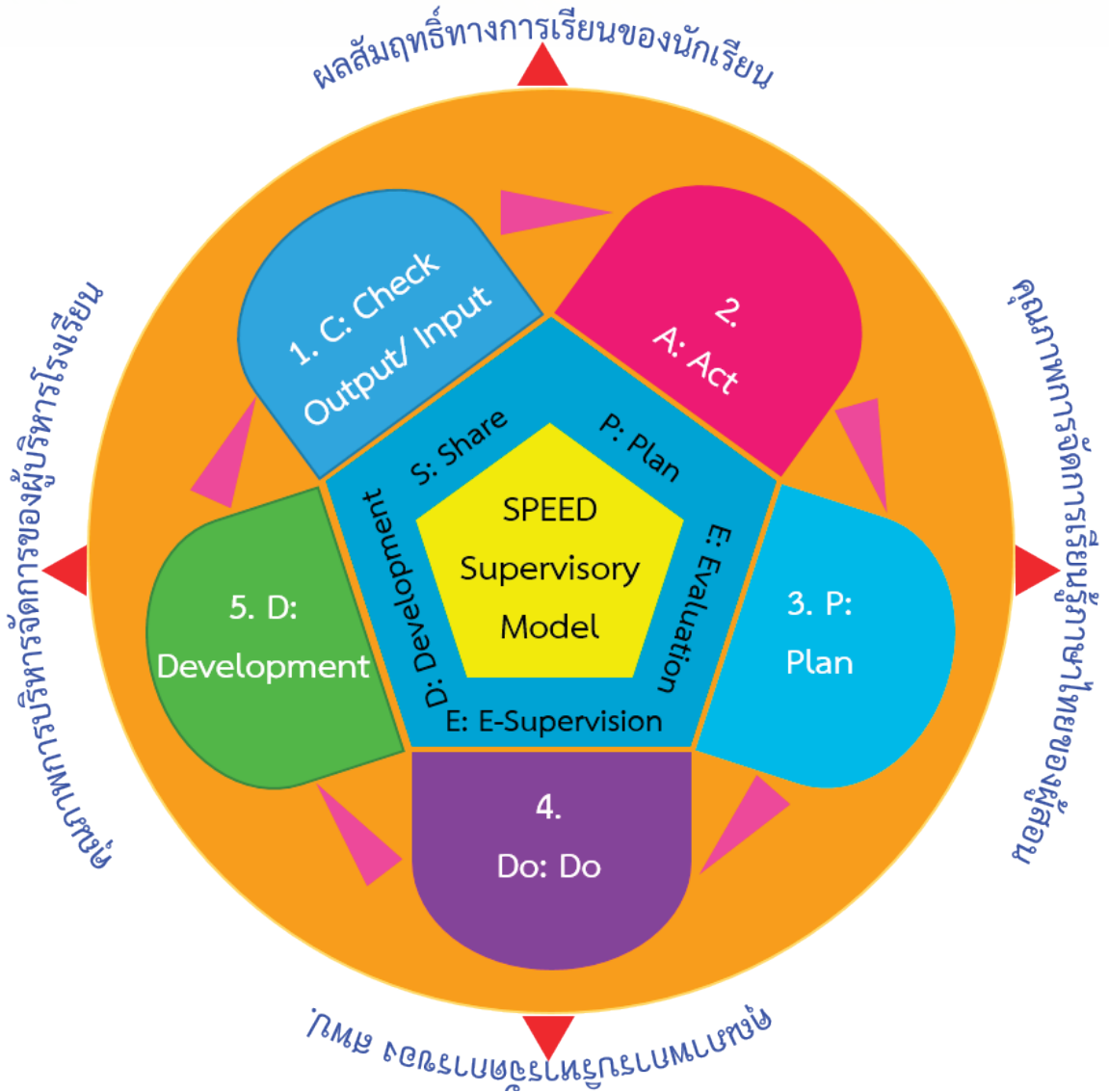
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

“การนิเทศการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนภาษาไทยของครูผู้สอนได้โดยไม่รู้สีกดดัน และมีความสุขในการทำงาน มีขวัญกำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงขึ้น ด้วยรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปัญหา และสาเหตุที่พบในการบริหารและจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของครูผู้สอน”

ด้วยความเข้าใจในบริบทการทำงานของครูผู้สอนอย่างถ่องแท้ และการนิเทศแบบทั่วถึงแม้ว่าโรงเรียนจะอยู่ในพื้นที่ห่างไกลเพียงใดก็ตาม ทำให้ศึกษานิเทศก์สายสวลี วิทยาภัก ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับรางวัลศึกษาส่งเสริมและพัฒนากาเรียนการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ ระดับดีเด่น ประจำปี 2561

ด้วยความตั้งใจจริง และทุ่มเทเวลาเพื่อการนิเทศอย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบการนิเทศ SPEED Supervisory Model เป็นหลักในการดำเนินการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์

แผนภาพ รูปแบบการนิเทศ SPEED Supervisory Model

รูปแบบการนิเทศ SPEED Supervisory Model

รูปแบบการนิเทศ SPEED Supervisory Model มีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนใน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การแบ่งปัน (S: Share Vision & Material) เป็นขั้นตอนการเสนอความคิดเห็นและการแบ่งปันทรัพยากรของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1.1 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนร่วมกัน

1.2 สร้างความเข้าใจสภาพปัญหาและสาเหตุของการได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย มองเห็นประโยชน์และผลกระทบต่อนตนเอง และเห็นความจำเป็นของการรวมกำลังของบุคคล และสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้พัฒนานักเรียนร่วมกัน

1.3 รวมกำลังบุคคลระดับบริหาร ได้แก่ ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาานิเทศก์ทุกคนในเขตพื้นที่การศึกษา ครูวิชาการของโรงเรียนมาร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมแบ่งปันทรัพยากรแก้ไขปัญหา และพัฒนานักเรียนร่วมกัน

2. การมีส่วนร่วม (P: Participation) เป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

2.1 ให้มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน

2.2 ให้มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มอำนาจการบริหารงานและงบประมาณให้แก่กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน ลดบทบาทของเขตพื้นที่การศึกษาในด้านการสั่งการ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบของงานพัฒนานักเรียนร่วมกันภายในกลุ่มโรงเรียน และร่วมกันดำเนินงานให้สำเร็จให้ได้

2.3 ให้เขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นอำนาจภายนอกใช้อำนาจจากความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาวิชาชีพครู สนับสนุนส่งเสริมครูให้มีศักยภาพเต็มที่

3. การประเมินผล (E: Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

3.1 ประเมินลักษณะการดำเนินงานของครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3.2 ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และเขียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์นิเทศ (E: E-Supervision) เป็นการนิเทศโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเขตพื้นที่ศึกษากับครูผู้สอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

4.1 การสื่อสารระหว่างครูผู้สอนกับเขตพื้นที่การศึกษามีความคล่องตัว รวดเร็วเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา

4.2 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อเขตพื้นที่การศึกษาแบบประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลา และรวดเร็ว

4.3 เผยแพร่สื่อ/นวัตกรรมการอ่าน การคิดวิเคราะห์ การเขียนของครูผู้สอน นวัตกรรม การบริหารของผู้บริหาร

5. การพัฒนากระบวนการทำงาน (D: Development of Working Process) เป็นการพัฒนากระบวนการทำงานของทุกฝ่ายให้ดียิ่งขึ้นจนเกิดผลพัฒนาที่ยั่งยืน เริ่มตั้งแต่การปรับปรุงเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดจากความพยายามอย่างต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไปจากมาตรฐานเดิมให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องใช้เทคนิคพิเศษใด ๆ ใช้เพียงสามัญสำนึกของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในการตรวจสอบงานของตนเอง และตั้งใจปฏิบัติงานประจำวันให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ลดงาน “แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า” ลงเรื่อย ๆ จนสามารถพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายสามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ในขั้นตอนการนิเทศขั้นที่ 1 เป็นวงจรต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีการหยุดนิ่ง ทั้งกระบวนการนิเทศและกระบวนการปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

5.1 ให้เขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน และครูผู้สอนได้ตรวจสอบปัญหาด้านการปฏิบัติงาน และเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังเพื่อคัดเลือกปัญหาามาปรับปรุง ทำความเข้าใจ ปัญหาการปฏิบัติงานที่เลือกไว้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร

5.2 ให้เขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน และครูผู้สอนวางแผนการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน โดยจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดวิธีดำเนินงาน ระยะเวลา ดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบและงบประมาณที่จะใช้เพื่อลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งในที่สุดแล้วจะได้กระบวนการนิเทศที่ดี/เป็นเลิศ เพราะการพัฒนากระบวนการนิเทศ นำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนาปัจจัยสนับสนุนไปในตัว

5.3 สร้างวัฒนธรรมหรือกระบวนการการทำงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน และครูผู้สอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ต่อยอดนวัตกรรม และขยายผล ไปสู่กระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ยั่งยืน แม้คนจะเปลี่ยน หรือปัจจัยไม่เอื้อก็ตาม ปัญหาอุปสรรคเหล่านี้จะไม่ทำให้คุณภาพนักเรียนตกต่ำลงได้

โดยเมื่อดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนการนิเทศ SPEED Supervisory Model จะเกิดการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนภาษาไทยของครูผู้สอน เรียกว่า CAPDoD ดังนี้

1. ตรวจสอบนักเรียนและปัจจัย (C: Check Output & Input) เป็นการตรวจสอบผู้เรียน ดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษาจัดประชุมสัมมนาครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนร่วมกัน ดังนี้

1.1 ครูผู้สอนรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบคุณภาพนักเรียนรายบุคคลจากผลการทดสอบ LAS , NT และ O-NET โดยตรวจสอบรายตัวชี้วัด

1.2 ระบุปัญหาและสาเหตุการเรียนการสอนภาษาไทยของตนเองในปีการศึกษาที่ผ่านมา

1.3 ครูผู้สอนตรวจสอบตนเองด้านการสอน/สื่อการสอนของตนเองในปีการศึกษาที่ผ่านมาว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้างที่ส่งผลให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ดี /ไม่ดีในการทดสอบระดับชาติ

2. พิจารณาปัญหา และวิธีแก้ไข (A: Act) เป็นการพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบเพื่อแยกออกเป็น 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นที่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ กับผลที่เกิดขึ้นแต่ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ จากนั้นดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำกระบวนการสอน/สื่อการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของแผนการสอนนั้น มาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นโดยสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม

2.2 นำกระบวนการสอน/สื่อการสอนที่พัฒนานักเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะทำอะไรต่อไป เช่น

2.2.1 มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ เช่น เลือกสื่อการสอนที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สรรหาให้ใช้หรือจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อื่น ๆ

2.2.2 ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

2.2.3 ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ เช่น ศึกษานิเทศก์ เพื่อนครูที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียน

2.2.4 เปลี่ยนเป้าหมายความสำเร็จใหม่ให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน

2.2.5 พัฒนาตนเองตามจุดด้อยของตนเองที่ส่งผลให้เกิดจุดด้อยด้านการเรียนของนักเรียนที่สอนได้ผลดี

2.3 เลือกสื่อ/ นวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับปัญหาและสาเหตุที่พบ

3. วางแผนพัฒนานักเรียน (P: Plan) เป็นการวางแผนการสอนภาษาไทยในปีการศึกษาใหม่ของครู ดำเนินการโดย

3.1 จัดทำกำหนดการสอน/แผนการสอนโดยเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดจากเอกสาร การวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ร่วมกันวิเคราะห์ในระดับกลุ่มโรงเรียนมาใช้/ กำหนดชิ้นงาน/ภาระงานรวบยอดเพื่อตัดสินการผ่านเกณฑ์ของแต่ละตัวชี้วัดและกำหนดการวัดประเมินผลการเรียนรายตัวชี้วัด

3.2 วางแผนการวิจัยในชั้นเรียนตามจุดด้อยที่ตรวจสอบพบ และวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนของนักเรียน

3.3 กำหนดปฏิทินดำเนินการสอน การนิเทศ และการรายงานผลตลอดปีการศึกษา

3.3.1 กำหนดการรายงานผลการทดสอบอ่าน-เขียนภาษาไทย

3.3.2 กำหนดการรายงานผลการทดสอบนักเรียนในแต่ละตัวชี้วัดของครู

4. ปฏิบัติการพัฒนาการเรียนด้วยการวิจัยเลือกใช้สื่อที่ให้ทางเว็บไซต์ (Do: Do)

เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ดำเนินการโดย

4.1 สอนโดยใช้นวัตกรรมการสอนที่เลือกไว้ และใช้การวิจัยเป็นฐาน

4.2 ผู้อำนวยการโรงเรียน/ ครูวิชาการโรงเรียนนิเทศ ติดตามการสอนของครู

4.3 รายงานผลการสอนตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

4.3.1 รายงานผลการทดสอบอ่าน-เขียนภาษาไทยทางเว็บไซต์ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4.3.2 ครูรายงานผลการทดสอบนักเรียนในแต่ละตัวชี้วัดไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5. การปรับปรุงกระบวนการทำงาน (D: Development of Working Process) เป็นการพัฒนาระบวนการทำงานของครูผู้สอนซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลระหว่างการประชุมสัมมนากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประถมศึกษา ดังนี้

5.1 พัฒนาระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเองโดยปรับปรุงเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่พบด้วยตนเองขณะปฏิบัติงาน

5.2 พัฒนานวัตกรรมและการวิจัยชั้นเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนที่ยั่งยืน

5.3 เผยแพร่ผลการใช้นวัตกรรมหรือผลการวิจัยบนอินเทอร์เน็ต และเริ่มขั้นตอนการสอนแบบ CAPDoD ใหม่ในการสอนภาคเรียนต่อไป หรือปีการศึกษาต่อไป

“ ค่าของคน อยู่ที่ผลของงาน ”

นางฉัตรชนก ตันมา

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

“ค่าของคน อยู่ที่ผลของงาน..... เราต้องพัฒนาตัวเองเพื่อให้เป็นผู้ที่พร้อมสำหรับทุกโอกาส การปฏิบัติงานในบทบาทศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ภาษาไทย นับว่าเป็นงานซึ่งตรงกับความรู้ความสามารถและเป็นสิ่งที่ตนเองรัก จึงไม่รู้สีกว่างานมีความยุ่งยาก ประกอบกับเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องทุ่มเทเวลา เอาใจใส่เพื่อให้งานมีคุณภาพ มีข้อมูลที่ชัดเจน สำหรับใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการกำหนดนโยบายในระดับเขตพื้นที่ ด้วยมาตรฐานทางวิชาชีพของศึกษานิเทศก์ ทำให้ต้องพัฒนาตนเองและพัฒนางานอยู่เสมอ”

ด้วยหลักคิดที่มุ่งมั่นในการทำงานที่คำนึงถึงผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ประกอบกับการทำงานอย่างเป็นระบบ เริ่มต้นจากการวางแผนการทำงานบนพื้นฐานของข้อมูล และมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน ใส่ใจการทำงานทุกขั้นตอน จึงทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ภาษาไทยประสบผลสำเร็จ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ได้นำนโยบายการพัฒนาให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้ สู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในปีการศึกษา 2560 ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย และการแก้ปัญหาให้นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ให้ประสบผลสำเร็จ โดยได้พัฒนารูปแบบการนิเทศคุณภาพการเรียนการสอนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม CERA Model และได้กำหนดแนวทาง “6 ขั้นตอนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยสู่เส้นชัยความสำเร็จ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานจากนโยบายสู่การปฏิบัติมีขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วม และสถานศึกษาในสังกัดสามารถดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

“6 ขั้นตอน พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย สู่สัมผัความสำเร็จ”

ขั้นที่ 1 ตระหนัก สร้างความตระหนัก โดยจัดทำแนวปฏิบัติและมาตรการในการแก้ปัญหา และพัฒนาการสอนภาษาไทยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

C- Commitment

ขั้นที่ 2 เตรียมความพร้อม ประกาศมาตรการ แจกแนวปฏิบัติให้โรงเรียนทราบ โดยการประชุมชี้แจงการดำเนินนโยบาย ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 ตั้งเป้าหมาย/ขยายความรู้สู่ห้องเรียน กำหนดแผนงานโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องตามนโยบาย โรงเรียนดำเนินการประเมินนักเรียนเพื่อจัดกลุ่ม ตามระดับปัญหาพัฒนาครู จัดทำแบบฝึกเพื่อแก้ปัญหการอ่าน และการเขียนโดยชมรมครูวิชาการภาษาไทยอบรมพัฒนาครูในเรื่องเทคนิควิธีสอนภาษาไทย รวบรวมสื่อนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนครูผู้สอนในการแก้ปัญหานักเรียนที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้

E-Execution

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบประเมิน ประเมินการอ่าน การเขียนของนักเรียนชั้น ป.1 – 6 และการอ่านรู้เรื่องตามแนว PISA ตามปฏิทินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนา

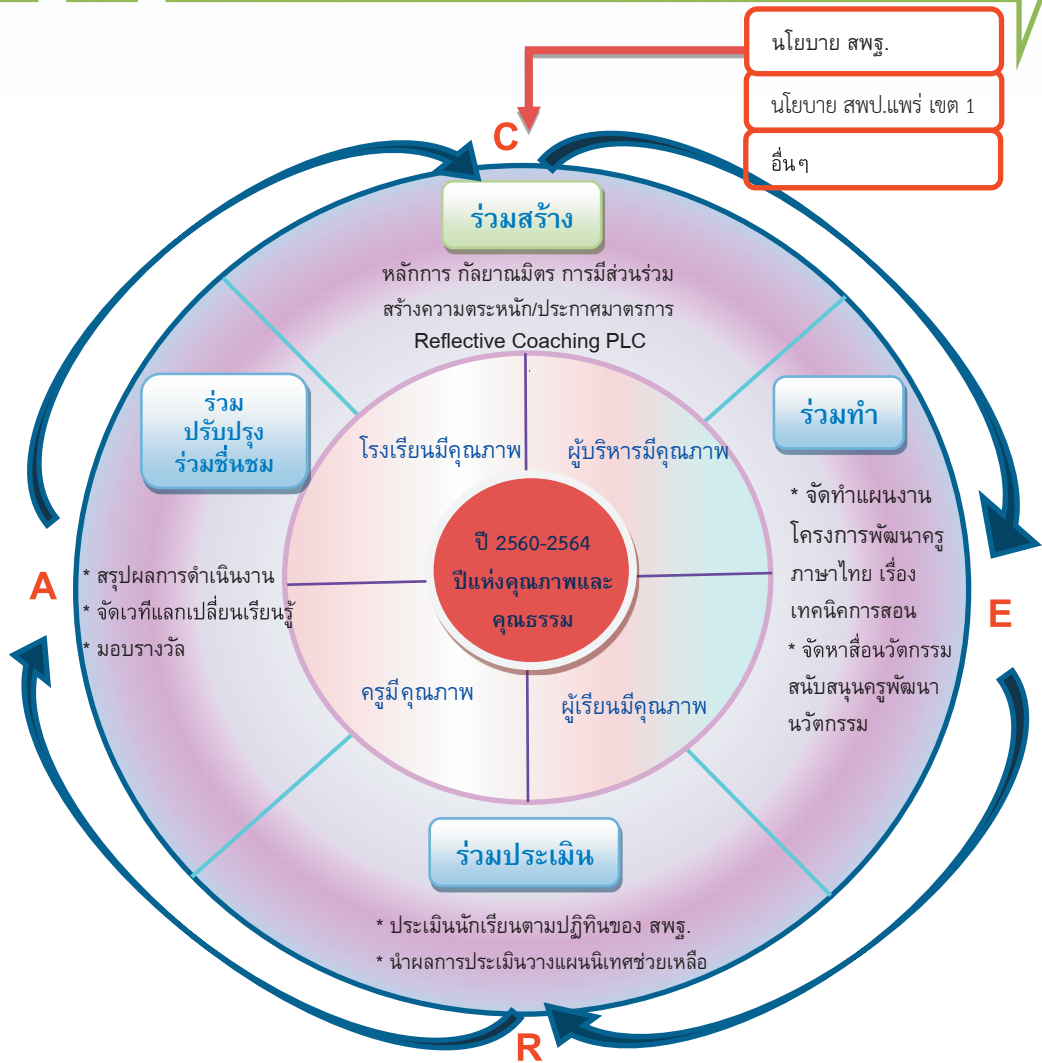
R - Reflection

ขั้นที่ 5 ติดตาม นิเทศ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนที่มีปัญหาเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ โดยผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาและศึกษานิเทศก์เครือข่าย

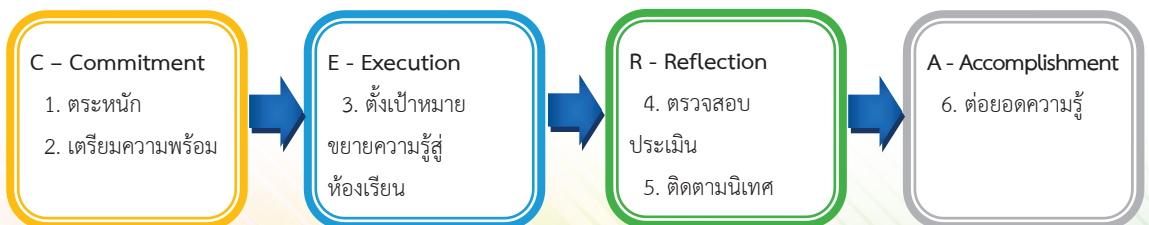
ขั้นที่ 6 ต่อยอดความรู้ ถ่ายทอดการปฏิบัติให้เป็นทฤษฎี โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอวิธีปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย มอบเกียรติบัตร ยกย่องชมเชยโรงเรียน ที่พัฒนาคุณภาพการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ และจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาไทย การแข่งขันทักษะภาษาไทยระดับเขตพื้นที่ และศิลปหัตถกรรมนักเรียน

A-Accomplishment

CERA Model สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

“ปีแห่งคุณภาพและคุณธรรม” The Year of Quality and Integrity

จากแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับบริบทและหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งส่งผลให้นักเรียนชั้น ป.1 ทุกคนอ่านออก เขียนได้ นักเรียนชั้น ป.2 ขึ้นไป อ่านคล่อง เขียนคล่องสื่อสารได้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาการดำเนินงานของศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้ได้รับรางวัลส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จทุกคน จะเห็นได้ว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น เกิดจาก **“ความตั้งใจ ความมุ่งมั่น จากความรักในงานภาษาไทย”** ถึงแม้ว่าเส้นทางในการทำงานจะต้องพบกับปัญหาหรืออุปสรรคเพียงใด แต่ด้วยความตั้งใจ และความมุ่งมั่น จากความรัก ในงานภาษาไทย ก็ส่งผลให้เกิดผลงานที่ประสบผลสำเร็จอย่างงดงามในที่สุด **“บนเส้นทางของความภาคภูมิใจ แห่งการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย: ศึกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ประสบผลสำเร็จ ประจำปี พ.ศ. 2561”**

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2547). วันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
สถาบันภาษาไทย. (2561). เอกสารประกอบการประเมินศึกษานิเทศก์ภาษาไทยผู้ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อรับโล่รางวัลโครงการรักษาสืบภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย.

วารสาร วิชาการ

ขอเชิญชวน

ส่งมาได้ที่

“

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้น
เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับ
หลักสูตรสื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนา
คุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลาง
ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์
ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงาน
ด้านการศึกษาของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
ข้อความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับนี้
เป็นความคิดเห็นเฉพาะของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรง
กับความคิดเห็นของคณะที่ปรึกษาและ
คณะกรรมการวารสารวิชาการ

”

ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
ร่วมส่งบทความวิชาการ ด้านการศึกษา มาลงเผยแพร่ใน
วารสารวิชาการ ความยาวไม่เกิน 5 หน้ากระดาษ A4
ขนาดตัวอักษร 16 พอยต์
(ไม่รับบทความย่อวิทยานิพนธ์หรือ
บทความงานวิจัย บรรณานุกรมอ้างอิง
เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทความเท่านั้น)
พร้อมภาพประกอบ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาคาร สพฐ. 3 ชั้น 3
กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำนเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 หรืออีเมล obec.journal@gmail.com

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อาคาร สพร. 3 ชั้น 3 กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
อีเมล obec.journal@gmail.com

ISSN : 1513-0096